

MALI LEKSIKON
OPĆE KULTURE
ZA OSNOVNOŠKOLCE

Izradili:

Učenci 7.c

10.6.2017.

Mali leksikon opće kulture za osnovnoškolce je projekt iz Hrvatskog jezika na kojem su radili učenici 7.c pod vodstvom učiteljice hrvatskog jezika Ane Marinović. Ovaj leksikon je tip priručnika namijenjena prije svega osnovnoškolcima.

Cilj projekta je bio napraviti leksikon opće kulture i u njega staviti sve pojmove koje bi jedan osnovnoškolac trebao znati kad odlazi u srednju školu. Učenici su iz nepregledne količine znanja i informacija izdvojili i obradili ono što su smatrali da bi svaki osnovnoškolac trebao znati iz određenog područja života. Svako područje je trebalo ograničiti na 50 pojmova, najviše 70. Također, cilj je bio poticanje istraživanja i kulturne osviještenosti učenika, razvijanje svijesti o timskom radu te učiti kako učiti.

Učenici su radili u parovima ili individualno tako da su dobili jedno područje ljudskog života za koje su trebali sastaviti popis pojmova koje su trebali obraditi. U sastavljanju i obrađivanju pojmova učenici su mogli surađivati s učiteljima čije su područje dobili i roditeljima.

Područja koja su obrađivali su: **jezik, književnost, medijska kultura, likovna kultura, glazba, matematika, fizika, povijest, geografija, biologija, kemija, tehnička kultura, informatika, sport, religija, društvo.**

Sadržaj leksikona je podijeljen po područjima u kojem su pojmovi obrađeni abecednim redom. Područja ljudskog života su u *Leksikonu* također poredana abecednim redom.

SADRŽAJ

BIOLOGIJA (<i>autori: Klaudia Jurković i Andrea Kamber</i>)	3
DRUŠTVO (<i>autor: Sara Bilokapić</i>).....	6
FIZIKA (<i>autori: Mirjam Elek i Iva Bitunjac</i>).....	9
GEOGRAFIJA (<i>autor: Ana Mijoč</i>).....	13
GLAZBA (<i>autori: Mirko Norac-Kevo i Ante Bašić</i>).....	18
INFORMATIKA (<i>autori: Luka Grgat i David Vuleta</i>).....	22
JEZIK (<i>autor: Ivana Bitunjac</i>).....	27
KEMIJA (<i>autori: Klaudia Jurković i Andrea Kamber</i>).....	30
KNJIŽEVNOST (<i>autor: Marta Vrdoljak</i>).....	33
LIKOVNA KULTURA (<i>autor: Tihana Jukić</i>).....	38
MATEMATIKA (<i>autori: Mirjam Elek i Iva Bitunjac</i>).....	42
MEDIJSKA KULTURA (<i>autor: Mia Tadić</i>)	45
POVIJEST (<i>autor: Ivana Tadić</i>)	49
RELIGIJA (<i>autori: Ivan Kamber i Martin Bitunjac</i>)	55
SPORT (<i>autori:Luka Bašić i Petar Bašić</i>)	60
TEHNIČKA KULTURA (<i>autori: Luka Grgat i David Vuleta</i>)	64

BIOLOGIJA

ADOLESCENCIJA- životna dob između puberteta i rane zrele dob.

AEROBNI ORGANIZMI- organizmi koji žive u sredini gdje ima slobodnog kisika.

ALBINIZAM- nedostatak pigmenata u koži, dlaci i oku.

ALERGIJA- preosjetljivost na alergene.

ANAEROBNI ORGANIZMI- organizmi koji žive u sredini gdje nema slobodnog kisika.

ANEMIJA- stanje organizma pri kojem je smanjen broj crvenih krvnih stanica.

AORTA- najveća arterija čovjekovog tijela.

AUTOTROFNI ORGANIZMI- organizmi koji sami sebi stvaraju hranu.

BAKTERIJA- najjednostavniji stanični organizam.

BESKRALJEŽNJACI- mnogostanične životinje bez kralježnice.

BILO ILI PULS- ritmično pokretanje krvi u arterijama.

BILJKE- biološka carstva koja imaju razvijena tkiva i biljne organe.

BIOLOGIJA -(od grčkog bios=život i logos=nauka, učenje) je znanost koja se bavi proučavanjem živoga svijeta.

BIOLOŠKA EVOLUCIJA- postupni razvoj živih bića od jednostavnijih prema složenijim.

CITOPLAZMA- polutekući prozirni sadržaj stanice.

CRVENE KRVNE STANICE- vrsta krvnih stanica koje imaju sposobnost vezanja kisika.

CVAT- skup cvjetova na cvjetnoj stapci.

CVIJET- rasplodni organ kritosjemenjača.

DALTONIZAM- nesposobnost raspoznavanja boja.

DISANJE- kemijski proces tijekom kojeg se oslobađa energija.

DNA- materijalna osnova nasljeđivanja.

EVOLUCIJA- znanstvena teorija iz područja biologije koja pretpostavlja da različite vrste živih bića na Zemlji vuku podrijetlo iz već postojećih organizama, svojih predaka, te da su sve uočljive morfološke i fiziološke razlike među njima nastale uslijed niza manjih, često i neprimjetnih promjena tijekom mnoštva uzastopnih generacija.

FOTOSINTEZA- proces u kojem se voda i ugljikov dioksid pretvaraju u šećer i kisik.

GEN- osnova nasljeđivanja.

GLJIVE- heterotrofni organizmi s osobinama biljaka i životinja.

GMAZOVI- jedan razred kralježnjaka (čegrtuša, poskok, krokodil, crvenouha kornjača, kameleon itd.)

HEMOFILIJA- nasljedna bolest koja se očituje u nemogućnosti zgrušavanja krvi.

HETEROTROFNI ORGANIZMI- organizmi koji se hrane tvarima iz okoliša.

IMPOTENCIJA- spolna nemoć.

KLOROFIL - zeleni pigment u kloroplastima biljaka, odgovornima za fotosintezu.

KOSTUR- okvir koji podupire tijelo životinje i čovjeka.

KRALJEŽNICA- unutrašnji potporanj tijela kralježnjaka.

KRALJEŽNJACI- životinje s kralježnicom

LINJANJE- mijenjanje dlake kod sisavaca.

MEJOZA- dioba spolnih stanica.

METABOLIZAM- izmjena tvari u tijelu.

MITARENJE- mijenjanje dlake kod ptica.

MITOZA- dioba tjelesnih stanica.

MUTACIJA- iznenadna promjena određenih obilježja organizma.

NASLJEDIVANJE- prenošenje nasljednih gena na sljedeće naraštaje.

NEURON- živčana stanica.

OPLODNJA- spajanje muške i ženske spolne stanice.

OPRAŠIVANJE- prenošenje peludi s prašnika na njušku tučka.

PTICE- dvonožni, toplokrvni kralježnjaci koji polažu jaja (roda, lastavica, papagaj, vrabac itd.)

PUBERTET- spolno i psihičko sazrijevanje.

RIBE- hladnokrvne životinje iz skupine kralježnjaka koje žive gotovo isključivo u vodi i dišu uz pomoć škrga (pastrva, šaran, srdela itd.)

SIMBIOZA- zajednički život dvaju organizama.

SISAVCI- razred unutar velike skupine životinja s kralježnicom (čovjek, slon, mačka, pas, leopard itd.)

SJEMENIK- organ muškarca koji proizvodi spermije i spolni hormon testosteron.

STANICA- osnovna građevna jedinica svih živih bića.

TKIVO- skup istovrsnih stanica.

TRANSPLANTACIJA- presađivanje tkiva, organa ili njihovih dijelova.

TRUDNOĆA- uspostavljanje krvotoka između zametka i posteljice.

VODOZEMCI- slatkovodni, kopneni kralježnjaci (gatalinka, pjegavi daždevnjak, čovječja ribica itd.)

DRUŠTVO

ASIMILACIJA - nacionalnih manjina je dio određenog naroda koji ne živi u svojoj nacionalnoj državi, već u drugoj, zajedno s drugim narodima.

ADMINISTRACIJA- služiti ili davati

AMBASADA (veleposlanstvo) - diplomatsko predstavništvo najvišega ranga jedne države u drugoj.

AZIL- pravo političkog bjegunca na utočište u nekoj drugoj državi.

AZILANT-onaj koji uživa azil u stranoj državi.

AUTONOMIJA-pravo stanovništva da samostalno rješava stvari unutrašnje uprave i kulture obrazovanja.

AUTOKRACIJA-neograničena vladavina.

AUTOKRAT-apsolutni vladar, diktator

ANARHIJA- oblik društva u kojem bi se nastojalo poništiti svaki oblik nametnutog autoriteta

BANKROT- propast banaka, poduzeća, trgovaca, poslovnih ljudi koji nisu u mogućnosti udovoljiti neodgodivim potraživanjima svojih vjerovnika; najveće razmjere uzima u vrijeme ekon. krize.

BIROKRACIJA- termin kojim se označava vladavina uprave, zapravo administrativnog osoblja koje radi po uredima državne uprave, ali i svake velike organizacije.

CARINA- porez na uveznu robu i važna je u vanjskotrgovinskoj razmjeni.

CAR- je vladar, odnosno državni poglavar u državi koja je po državnom uređenju carstvo.

CENTRALIZACIJA-usredotočivanje na jedan centar vlasti.

DEMOKRACIJA- obilježavanje granične linije između država

DEMOGRAFSKA TRANZICIJA- prijelaz sa visoke stope rodnosti i smrtnosti na nisku stopu rodnosti i smrtnosti.

DEBATA- javno izlaganje za govornicu.

DECENTRALIZACIJA- proces udaljavanja pojedinih općina ili gradova od političkog centra države.

DEKRET- pismena odluka ili naredba koja ima zakonsku moć.

DELEGACIJA- opunomoćeno zastupništvo države.

DEMAGOG- onaj koji lažima steče povjerenje naroda i upravlja njihovim ponašanjem.

DEMANT - službeno ili javno pobijanje neke vijesti ili tvrdnje.

DEMOGRAFIJA- znanost koja se bavi proučavanjem stanovništva neke zemlje.

DEMOKRAT- pristaša demokracije.

DESPOZIZAM- samovoljna i bezobzirna vladavina

DIKTATURA- neograničena vladavina jedne osobe.

DIPOMACIJA- grana politike koja se bavi odnosima među državama.

DEZERTSTVO- bježanje iz vojske.

EKONOMIJA- skup pravila i vještina upravljanja domaćinstvom; gospodarstvo; razumna uporaba novca ili kakva drugoga sredstva radi postignuća najveće koristi uz najmanju žrtvu.

EMANICIPACIJA-termin koji se koristi za opisivanje različitih nastojanja za dobivanje političkih prava ili ravnopravnosti za često obespravljenu skupinu.

GLOBALIZACIJA- proces u kojem čitav svijet postaje jednim jedinstvenim sustavom. Čitav svijet postaje „jedno mjesto", pa možemo reći i da dolazi do „kompresije svijeta"

INDUSTRIJALIZAM- nove metode organizacije proizvodnje.

IMUNITET- potpuno ili djelomično izuzimanje od pravih tereta.

INAGURACIJA- svečano predstavljanje predsjednika države.

METROPOLA- veliki grad ili urbana sredina koja je značajan ekonomski, politički, i kulturni centar države ili regije, kao i važno središte za regionalne ili međunarodne veze, trgovinu i komunikacije.

NACIONALNOST- pripadnost određenoj naciji.

NACIONALIZAM- svjetonazor koji nacionalne vrijednosti nadređuje ostalim građanski vrijednostima.

NACIJA- etnička, politička i kulturna zajednica, narod.

NAČELNIK- najviši nosilac vlasti u selu ili manjoj upravnoj jedinici.

POLITIKA- kolektivna djelatnost usmjerena ka donošenju odluke o rješenju problema i izvršenju te odluke koja je obvezna za sve članove zajednice.

REFERENDUM- podvrgavanje prijedloga novog ustava, ustavnih promjena, nekog zakona ili političke odluke od bitnog značenja, glasovanje građana koji odlučuju o tome „da" ili „ne".

SANKCIJA- odobrenje nekog čina niže vlasti od strane više vlasti.

SEKULARIZAM- vjerovanje da vjerska i politička uvjerenja treba razdvojiti.

TOTALITARIZAM- osoba ili stranka koja ima ili obavlja potpunu političku kontrolu.

URBANIZACIJA- proces porasta gradskog stanovništva i preobražaj seoskih naselja u gradska, odnosno širenje gradskog načina života na druga gradska ili seoska područja.

USTAV- temeljni pravni akt neke države kojim se uspostavlja politički i pravni poredak.

FIZIKA

AGREGACIJSKO STANJE – stanje tvari opisano kvalitativnim svojstvima koja ovise o temperaturi i tlaku

AMPER – osnovna jedinica SI sustava za jakost električne struje

AMPERMETAR – mjerni instrument namijenjen mjerenju jakosti električne struje u električnim krugovima

ATOM – osnovna građevna jedinica tvari

BAROMETAR – mjerni instrument za mjerenje tlaka zraka

BATERIJA – niz spojenih galvanskih članaka; objekt koji se sastoji od dva odvojena metala koji su spojeni zajedno

BIOMASA – organska materija izvedena iz živih ili nedavno živih organizama

BRZINA – vektorska fizikalna veličina koja opisuje kako se brzo i u kojem smjeru neka točka (ili tijelo) giba

BRZINA SVJETLOSTI – brzina širenja elektromagnetskih valova

ČIP – naziv za komponentu dobivenu rezanjem pločice poluvodiča na kojoj se istovremeno proizvodi veći broj jednakih komponenti

DECIBEL – decimalna jedinica brojčane jedinice bel iznimno dopuštene izvan SI

DINAMOMETAR – naprava koja služi za mjerenje sila i za određivanje snage strojeva

DISPERZIJA – razlaganje svjetlosti na boje zbog ovisnosti indeksa loma o valnoj duljini svjetlosti koja nastaje prilikom refrakcije, ogiba, totalne refleksije i drugo

DULJINA – fizikalna veličina kojom se opisuje prostorna udaljenost dviju točaka

DVOSTRANA POLUGA – poluga na kojoj su tereti sila s različitih strana oslonca

ELEKTRICITET – općeniti naziv za skup pojava uzrokovanih prisutnošću ili gibanjem električnog naboja

ELEKTROLIZA – elektrokemijska reakcija razlaganja elektrolita djelovanjem istosmjerne električne struje

ELEKTROMAGNETSKI VAL – širenje elektromagnetskog polja

ELEKTROMOTOR – električni stroj koji pretvara električnu energiju u mehanički rad

ENERGIJA – sposobnost tijela da obavi rad

FIZIČKA VELIČINA – pojam koji bliže i preciznije određuje neku fizičku pojavu

GIBANJE – osnovni pojam u klasičnoj mehanici, određen kao promjena položaja tijela u odnosu na neki sustav tijekom vremena

HERC – mjerna jedinica za frekvenciju

ISTOSMJERNA ELEKTRIČNA STRUJA – električna struja čiji tok elektrona ne mijenja smjer kretanja

IZMJENIČNA ELEKTRIČNA STRUJA – električna struja kojoj se smjer mijenja u vremenu

JEDNOSTRANA POLUGA – poluga na kojoj su tereti sila sa iste strane oslonca, ali su suprotno usmjerena

KALEIDOSKOP – cijev sa ogledalima u kojoj se nalaze sitni šareni predmeti, kamenčići, perle, staklena zrna ili šareni papirići

LEĆA – element od prozirnog materijala omeđen dvjema zakrivljenim plohamo koje lome svjetlost

MAGNETSKO POLJE – pseudovektorsko polje koje stvaraju gibajući električni naboj i magnetski dipoli

MASA – osnovno fizikalno svojstvo svih tijela

MJERNA JEDINICA – dogovorena vrijednost mjerne veličine s kojom se pri mjerenju uspoređuju sve druge istovrsne veličine

MOLEKULA – najmanji dio čiste kemijske tvari koji posjeduje ista kemijska svojstva

NEWTONOV ZAKON - TEMELJNI ZAKON GIBANJA – promjena količine gibanja razmjerna je djelovanju sile, a odvija se u smjeru te sile

NEWTONOV ZAKON - ZAKON AKCIJE I REAKCIJE- za svaku silu akcije koja djeluje na neko tijelo postoji sila reakcije. Sila reakcije je istog intenziteta i pravca kao i sila akcije, ali suprotnog smjera

NEWTONOV ZAKON - ZAKON INERCIJE – tijelo ostaje u stanju mirovanja ili se kreće konstantnom brzinom ako na njega ne djeluje nijedna sila, ili ako je rezultat svih sila koje djeluju na tijelu jednak nuli

OPRUGA – elastični strojni dio koji pod utjecajem vanjskih sila akumulira energiju, te je nakon rasterećenja vrati u obliku potencijalne energije, čitavu i umanjenu

OSLONAC – fizički dio koji sprječava gibanje nekog tijela

POLUGA – čvrsto tijelo, najčešće u obliku ravna štapa, koje se pod utjecajem sila može zakretati oko jedne osi

PRAMETAR – štap od platine i iridija s urezana dva znaka čija udaljenost označava jedan metar

RAD – fizikalna veličina koja opisuje djelovanje sile

SILA – fizikalna veličina koja mjeri međudjelovanje tijela

SILA TEŽA – rezultanta privlačne sile Zemlje i centrifugalne sile zbog Zemljine rotacije

SILA TRENJA – sila kojom se površina na kojoj tijelo miruje ili se suprotstavlja gibanju tijela

SUNČEV SUSTAV – sustav zvijezde Sunca i manjih nebeskih tijela što čini sila gravitacije

UBRZANJE (AKCELERACIJA) – vektorska fizikalna veličina koja opisuje promjenu brzine s vremenom

VAGA – instrument za određivanje mase uspoređivanjem težine

VAL – širenje poremećaja kojim se prenosi energija kroz neko sredstvo (medij), a da se sredstvo kao cjelina na pomiče

VEKTOR – veličina koja ima iznos

VOLTMETAR – mjerni instrument koji mjeri električni napon

ZVUČNI ZID – aerodinamička pojava koja nastaje pri dosezanju brzine zuka neke letjelice ili drugog objekta

GEOGRAFIJA

ANTICIKLONA - područje povišenog atmosferskog tlaka u odnosu na okolinu

ATMOSFERA - plinoviti omotač oko Zemlje ili nekog drugog nebeskog tijela

CIKOLONA - područje sniženog atmosferskog tlaka u odnosu na okolinu

CUNAMI (jap. Tsunami) - dugi valovi uzrokovani tektonskim pomicanjem ploča morskog dna, odnosno podmorskim potresima.

DELTA - karakteristični oblik ušća rijeke. Najpoznatija delta je delta Nila, koja je dobila naziv po sličnosti oblika grčkom slovu delta (Δ)

DEPOPULACIJA - pojava smanjenja broja stanovnika nekog kraja ili zemlje zbog iseljavanja i malog prirasta broja rođenih

DEPRESIJA - dio zemljine površine spušten: ispod razine okolnog terena, ili; ispod razine najbližeg mora.

EKVATOR - zamišljena crta gdje se sijeku površina nebeskog tijela (npr. Zemlje) i ravnina okomita na os rotacije tog tijela i na kojoj se nalazi težište tog tijela

EPICENTAR - mjesto na Zemljinoj površini izravno iznad hipocentra ili žarišta potresa. Prema definiciji, predstavlja točku (manje područje) na Zemljinoj kori na kojoj je intenzitet potresa najveći.

EROZIJA - prirodni proces pomicanja krutih tvari (zemlje, blata, kamena, itd.) kroz utjecaj vjetra, vode, ili pomicanja koja su uvjetovana silom gravitacije.

ERUPCIJA - izbacivane lave, stijena, pepela i plinova iz vulkana; izbacivanje vodene pare iz gejzira

FJORD - dugački morski rukavac sa tri strane okružen kopnom najčešće sa strmim padinama..

G8 - skupina industrijski najrazvijenijih i gospodarski najmoćnijih zemalja svijeta

GEJZIR - termalni izvor na zemaljskoj površini koji u manje ili više redovitim vremenskim razmacima izbacuje kipuću vodu i paru kao fontanu u zrak.

GEOGRAFIJA - znanost koja proučava međuovisnost utjecaja prirodnih i društvenih procesa, uzročno objašnjavajući i niz pojava na Zemlji.

GEOGRAFSKA ŠIRINA - udaljenost nekog mjesta od ekvatora prema sjevernom i južnom geografskom polu

GEOLOGIJA - znanost koja se bavi proučavanjem Zemlje. Pokušava objasniti kako je Zemlja oblikovana i kako se mijenja.

GLOBUS - trodimenzionalni kartografski prikaz Zemlje, nekog svemirskog tijela ili prividne nebeske sfere na umanjenom modelu u obliku sfere (kugle)

GOLFSKA STRUJA - topla, brza morska struja u Atlantiku

GRAVITACIJA - jedna je od četiriju osnovnih sila (fundamentalne interakcije). To je sila uzajamnog privlačenja između masa

HIDROELEKTRANE - postrojenje u kojem se potencijalna energija vode najprije pretvara u kinetičku energiju njezinog strujanja, a potom u mehaničku energiju vrtnje vratila turbine te, konačno u električnu energiju u električnom generatoru

IMIGRACIJA - proces doseljavanja stanovništva na neki prostor, uzrokovan njegovim određenim, za stanovništvo privlačnim faktorima

IZVOR - ishodište vodenog toka koje započinje vodotok, tj. početak rijeke ili potoka

JEZERO - vodom ispunjena prirodna depresija na kopnu, koja nema neposredne veze s morem

KANJON - (naziva se i klanac, tjesnac, sutjeska ili ždrijelo) - duboki tjesnac oformljen između stijena, obično urezan (oformljen) djelovanjem rijeke.

KENOZOIK - najmlađa od tri klasične geološke ere. Ona je započela prije 65,5 miliona godina

KLIMA - ili podneblje kao meteorološki pojam je skup meteoroloških čimbenika i pojava koje u određenom vremenskom periodu čine prosječno stanje atmosfere nad nekim dijelom Zemljine površine

KONTINENT - velika međusobno povezana zemaljska površina, potpuno ili skoro potpuno omeđena vodom ili nekom drugom prirodnom granicom. Sedam kontinenata: Afrika, Antarktika, Australija, Južna Amerika, Sjeverna Amerika, Europa i Azija

KONTINENTALNOST - izloženost nekog prostora klimatskim utjecajima kopna

KOPNO - dijelovi Zemlje koji nisu pokriveni oceanima ili drugim vodenim

KRŠNI RELJEF - skup reljefnih oblika koji su produkt kemijskog trošenja (korozije) stijena topivih u vodi (gips, sol, vapnenac, dolomit)

LAGUNA - područje plitke slane ili bočate vode, koje je odvojena od dubljeg mora pješčanom plažom, grebenima koralja ili sličnih struktura. Lagune se često nalaze u središtu atola.

LAVA - rastaljena stijenska masa izbačena iz vulkana tijekom erupcije.

LAVINA - rušenje velikih masa snijega niz strme planinske padine većih nagiba

LEDENJAK - veliko postojano tijelo od leda

MAESTRAL - osvježavajući sjeverozapadni vjetar koji u toplim danima puše s mora na kopno. Javlja se uglavnom ljeti i puše samo uz obalu.

MARITIMNOST - utjecaj mora na kopno, izloženost kopna klimatskom utjecaju mora

MORSKE STRUJE - uglavnom vodoravno gibanje morske odnosno oceanske vode, te su uz valove i mijene jedno od triju osnovnih gibanja.

NOMADI - ljudi i društva koji zbog kulturoloških, gospodarskih ili svjetonazorskih razloga nisu prihvatili sjedilački način života

OAZA - ograničeno vlažno područje u suhom okolišu gdje postoji dovoljna količina vode za bujnu vegetaciju

OBALA - dio kopna koji se nalazi uz more

ODLJEV MOZGOVA - oblik emigracije koji se odnosi na odlazak studenata ili znanstvenika u strane zemlje zbog stručnog usavršavanja odnosno pronalaska posla.

OSEKA - faza u razvoju morskih mijena, za koje se morska razina spušta

PALEOZOIK - duga geološka era u razvoju Zemlje koja je počela prije oko 542 a trajala je do oko 251 milijuna godina računajući od sadašnjeg vremena

PANGEA - naziv za superkontinent koji je postojao tijekom era paleozoika i mezozoika prije nego što je proces tektonike ploča odvojio sastavne kontinenta u njihovu trenutnu konfiguraciju

PARALELA ILI USPOREDNICA - kružnica koja spaja sve točke iste zemljopisne širine na površini Zemlje

PLANET - nebesko tijelo koje se kreće eliptičnom putanjom oko zvijezde. Planeti Sunčeva sustava: Merkur, Venera, Zemlja, Mars, Jupiter, Saturn, Uran i Neptun.

PLIMA - faza u razvoju morskih mijena za koje se morska razina podiže

POLUOTOK - kontinentalna površina koja je sa tri strane okružena vodom

PRAŠUMA - tip vegetacije kojim se nazivaju one šume koje su se od svog nastanka razvijala uz malo (sekundarne) ili bez utjecaja čovjeka (primarne), odnosno nastale su djelovanjem prirode

RAZVEDENA OBALA - obala koja nije ravnocrtna, obala s dosta otoka, prodora kopna u more i mora u kopno

RELJEF - sve ravnine i neravnine na Zemljinoj površini

RIJEKA - veliki prirodni vodotok

RT - dio kopna koji je uvučen u more (ili jezero), a odlikuje ga strma obala

SANTA - plutajuća masa slatkovodnog leda koji se odvalio sa glečera ili ledenog pojasa i pluta po moru

SATELIT (prirodni) - nebesko tijelo koje kruži oko većeg nebeskog tijela, obično planeta. Prirodne satelite nazivamo još i mjesecima

SIGE - sekundarni kemijski talozi koji nastaju djelovanjem vode.

SLIJEV - ukupna kopnena površina s koje voda otječe prema određenom oceanu, moru ili jezeru.

SMOG - zagađenje zraka u obliku dima karakteristično za velike gradove

STEPA - okoliš u kojem prevladavaju niske trave uslijed relativno sušne, stepske klime, a javljaju se najčešće na prijelazu tropskih u umjerene krajeve.

SUNČEV SUSTAV - sustav zvijezde Sunca i manjih nebeskih tijela što ih okuplja zajednička gravitacijska sila i kojima fizičko stanje određuje Sunčeva energija zračenja.

ŠKRAPE - žlijebovi ili brazde u vapnencu, morfološki oblik i jedna od karakterističnih površina krškog krajolika.

ŠPILJE - podzemne šupljine u Zemljinoj kori

TAJFUN - izraz za tropski ciklon (tropsku oluju) koji se javlja na području sjeverozapadnog Pacifika, između 180. i 100. meridijana istočne geografske dužine (Indija i Kinesko more)

TEKTONIKA PLOČA - geološka teorija koja objašnjava pomicanje Zemljine kore velikih razmjera

TORNADO - zračni vrtlog razorne snage, nasilna oluja, karakteristična po obrtanju oblaka u obliku lijevka

TUNDRA - vegetacija koja se prostire u predjelima gdje je rast drveća onemogućen nižim temperaturama i kratkom vegetacijskom sezonom.

UŠĆE - mjesto gdje se rijeka (ili potok) ulijeva u drugu rijeku, jezero, more ili ocean.

UVALA – zaljev, naziv za vodenu površinu koja prodire u kopno i njime je okružena s tri strane.

ZENIT - točka na prividnoj nebeskoj sferi, najviša iznad obzora (horizonta), kutna visina joj iznosi 90°

ZVIJEŽDA - označeni i imenovani dijelovi nebeske sfere koji sadrže prepoznatljiv sklop zvijezda.

GLAZBA

APSOLUTNA GLAZBA- je izraz za instrumentalne glazbene vrste, jer na slušatelja djeluje isključivo tonovima bez posredovanja izvan glazbenih sadržaja.

ARIJA- je izražajna solistička melodija u kojoj pjevač izražava osjećaje i pokazuje svoje pjevačko umijeće.

BALET- je glazbeno, scensko djelo u kojemu se radnja izražava pokretom tijela.

BARRE- je hvat kod kojega sa kažiprstom prekrivamo cijelo jedno polje.

BLUES LJESTVICA- je malo modificirana minor pentatonic ljestvica u koju smo ubacili sniženu kvintu.

BLUES- je vokalno-instrumentalni glazbeni stil koji se temelji na uporabi "plavih nota" i strukturi od najčešće 12 taktova koji se ponavljaju. Pojavio se u afroameričkim zajednicama Sjedinjenih Američkih Država

DINAMIKA- je jačina s kojom se izvodi neki ton.

DUO- je sastav koji čine bilo koja dva glazbala.

DUR LJESTVICA- je niz od osam tonova u kojem je između 3. i 4. te 7. i 8. tona polustupanj, a između ostalih tonova cijeli stupanj.

GLAZBA- je umjetnost koja tonovima i zvukovima izražava umjetnikove misli i osjećaje.

INTERVAL- je razmak između bilo koja dva tona.

JAZZ- je glazbeni stil nastao krajem 19. st. U SAD-u.

KANTATA- je kao i oratorij višedijelna vokalno, instrumentalna skladba koju čine recitativi, arije, zborovi i instrumentalni stavci.

KORONA ILI FERMATA- je grafički znak koji se upisuje iznad ili ispod note, pauze ili akorda, najčešće na kraju skladbe ili odlomka.

KVINTET- je sastav kojega čine pet glazbala.

LUDWIG VAN BEETHOVEN- Općenito ga se smatra jednim od najvećih skladatelja u povijesti glazbe, i bio je ključna figura u prijelaznom periodu između klasične i romantične ere u zapadnoj klasičnoj glazbi.

MINOR PENTATONIC- je vjerojatno najkorištenija skala uopće, nazivaju je i Rock skalom.

MJUZIKL- je glazbeno, scensko djelo.

MOTET- je najpoznatija i najrazvijenija višeglasna glazbena vrsta srednjeg vijeka.

NOTE- su grafički simboli tonova.

OPERA- je najpoznatija i vjerojatno najsloženija glazbeno, scenska vrsta.

OPERETA- je glazbeno-scenska vrsta vedrog sadržaja i zabavnog ugođaja.

ORATORIJ- je vokalno, instrumentalna skladba, većeg opsega, skladanja za vokalne soliste, zbor i orkestar.

PROGRAMNA GLAZBA- nastaje na temelju izvan glazbenog sadržaja čije teme potječu iz legendi, književnih djela, povijesti ili pojava u prirodi.

RECITATIV- prethodi ariji i služi za odvajanje i razumijevanje radnje.

RITAM- je sastavni dio glazbenoga izražavanja.

RNB-Ritam i blues (eng. **Rhythm and blues**, a još poznat kao **R&B**, **R'n'B** i **RnB**), vrlo je popularan glazbeni žanr, koji kombinira stilove jazz, gospel i blues. Nastaje u Americi 1940-ih godina. Najčešće su ga izvodili Afroamerikanci i u to je vrijeme bio novi zvuk u svijetu.

ROCK AND ROLL- je vrsta popularne muzike. Tipični rock sastav se sastoji od pjevača, gitare, bas-gitare, i bubnjeva. Razni sastavi su također koristili niz drugih instrumenata, poput saksafona. Rock and roll se prvi put pojavljuje u srednjim SAD-U

ROCK-OPERA- je glazbeno, scenska vrsta slična mjuziklu temeljena na obilježjima rock-glazbe.

SIMFONIJA- je opsežna višestavčana orkestralna skladba.

SIMFONIJSKA PJESMA- je programna glazba, jednostavna instrumentalna skladba koja opisuje izvanglazbeni programni sadržaj.

SINKOPA- je ritamska figura koja nastaje spajanjem nenaglašenog djela takta s naglašenim.

SOLISTIČKI KONCERT- je višestavčana skladba pisana za jedno glazbalo uz pratnj orkestra.

SUITA- je višestavčana instrumentalna glazbena vrsta koja u osnovi predstavlja niz dvorskih, stilizirani plesova i stavaka plesnog karaktera.

ŠANSONA- je komentator zbivanja i suptilni dnevnik o vlastitoj sudbini, često je kritički i pronicljivi promatrač svega što se zbiva u društvu u vrijeme nastanka pojedine pjesme.

ŠLAGER- je pjesma jednostavne i lako pamtljive melodije i pamtljivog refrena.

TEMPO- je brzina izvođenja glazbenog djela.

TEORIJA GLAZBE- je glazbena disciplina koja proučava zakonitosti u glazbenoj umjetnosti.

TON- je izražajno sredstvo glazbene umjetnosti koji nastaje pravilnim titranjem nekog elastičnog tijela.

TONALITET- je ukupan zvučni dojam kojeg daju svi tonovi.

TRIO- je skupina koju čine tri glazbala.

TRIOLA- je ritmička grupa nota koju dobijemo podjelom dvodobne ritmičke skupine.

UVERTIRA ILI PREDIGRA- je instrumentalni uvod u operu ili pojedini čin.

VARTET- je sastav kojega čine četiri glazbala.

VIOLINSKI KLJUČ- bilježi se od druge linije i daje ime noti *g*. Koristi se za označavanje visokih tonova.

WOLFGANG AMADEUS MOZART-Wolfgang Amadeus Mozart je, prema ocjeni mnogih, jedan od najgenijalnijih skladatelja u povijesti glazbe. Mozart je bio čudo od djeteta, dječak koji je prije poznao note nego slova i koji je već s tri godine počeo skladati jednostavne pjesmice, a s pet održavati koncerte.

ZABAVNA GLAZBA-naziv je za vrstu glazbe kojoj pripadaju nepretenciozna glazbena djela namijenjena zabavi i razonodi Iako u najširem smislu postoji oduvijek, zabavnu glazbu – kao pojam i pojavu u povijesti glazbe – sustavnije se prati od sredine 19. Stoljeća

ZVUK- je sve ono što razbiremo uhom, a nastaje nepravilnim titranjem nekog tijela.

INFORMATIKA

ALATNE TRAKE- trake uz pomoć kojih lakše i brže obavljamo naredbe.

BINARNE ZNAMENKE - BInary digiT (kratica BIT): predstavlja najmanju količinu podataka koju računalo može prepoznati . Niz od 8 bitova naziva se jedan bajt (*engl. Byte*)

BIOS (*engl. basic input-output system*) -program pohranjen u poluvodičkoj memoriji računala (ROM-u) i služi za upravljanje i razmjenu podataka sa sklopovskim dijelovima računala. Program koji se prvi izvršava pri uključanju računala i koji provjerava ispravnost pojedinih dijelova računala, te učitava i pokreće operacijski sustav

BLUE-RAY DISC - zapis podataka zasniva se na phase-change-tehnici (dvostruka brzina prijenosa podataka od 9,0 MB/s) jednoslojni do 27 GB, dvoslojni do 54 GB, četveroslojna verzija BD (100 GB)

BUG- pogreška u programu ili sklopovlju računala

CARNet (Croatian Academic and Research Network) - Hrvatska akademska i istraživačka mreža koja je besplatna i namijenjena znanstvenicima, profesorima i studentima hrvatskih sveučilišta i znanstvenih instituta

CD-ROM(*compact disc read only memory*) – optički disk čija je primjena ograničena na distribuciju računalnih programa i podataka. Kapacitet 650 ili 700 MB, ø 120 mm. Podaci su snimljeni samo s jedne strane u neprekinutoj spirali od središta prema rubu disk

DATOTEKA- skup međusobno povezanih podataka pohranjen na medij

DVD- je optički disk koji se koristi kao vrsta medija za visokokvalitetno pohranjivanje podataka, a u masovnoj upotrebi uglavnom služi za pohranu filmova.

Dvije glavne vrste memorija: RAM i ROM

ELEKTRONIČKA POŠTA- internetska usluga slanja i primanja elektroničkih poruka.

GRAFIČKA DATOTEKA- oblik zapisa datoteke koja sadržava fotografiju ili crtež.

GRAFIČKA KARTICA- je podsustav u računalu koji služi za prikazivanje slike na zaslonu monitora.

INFORMACIJSKA TEHNOLOGIJA - tehnologija uporabe elektroničkih računala, računalnih uređaja i računalnih programa pri pretvorbi, pohrani, zaštiti, obradi, prijenosu i dobavi podataka

INFORMATIKA - područje ljudske djelatnosti koje se bavi prikupljanjem, obradom, pohranjivanjem, prenošenjem i uporabom informacija pomoću strojeva

INTERNET -skup međusobno povezanih raznovrsnih računalnih mreža razmještenih diljem svijeta. Svim mrežama koje čine Internet zajedničko je to što koriste isti skup protokola - *TCP/IP* (Transmission Control Protocol/Internet Protocol)

KOMPAKTNI DISK, KOMPAKTNA PLOČA- ili češće samo kraće **CD** je optički zapis razvijen u kasnim 1970-tim godinama, prvotno korišten samo kao medij za glazbu.

KUĆIŠTE- je hardverski dio računala u koji se stavljaju nužni dijelovi za rad računala. Kućišta su obično napravljena od aluminijske, čelike ili plastike, a ponekad se ubaci i neki detalj od drveta ili perspexa.

MAPA- logička cjelina u računalu koja može sadržavati datoteke i druge mape.

MATIČNA PLOČA (*engl. motherboard, mainboard, systemboard, mobo*) - poznata kao i osnovna ploča je centralni dio sklopovlja u računalu. Na nju se ugrađuje svo sklopovlje u računalu.

MEMORIJA - sposobnost pohrane ili čuvanja određene količine podataka Najveća količina podataka koju memorija može pohraniti naziva se kapacitet memorije i izražava se u bajtovima .

- 1 gigabajt (GB) = 1.024^3 bajta = 1.073.741.824 bajta
- 1 kilobajt (KB) = 2^{10} = 1.024 bajta
- 1 megabajt (MB) = 1.024^2 bajta = 1.048.576 bajta
- 1 terabajt (TB) = 1.024^4 bajta = 1.099.511.627.776 bajta

MICROSOFT EXCEL- je program za tablično računanje, proizvod kompanije Microsoft, sastavni je dio programskog paketa Microsoft Office.

MICROSOFT POWERPOINT je program za izradu prezentacija, proizvod kompanije Microsoft, sastavni je dio programskog paketa Microsoft Office.

MICROSOFT WORD je program za obradu riječi, proizvod kompanije Microsoft, sastavni je dio programskog paketa Microsoft Office.

MIS- je ulazna jedinica na računalu koji pretvara pokret ruke u dvije dimenzije u pokret pokazivača na zaslonu računala.

MODEM- uređaj koji omogućuje prijenos digitalnih podataka putem telefonskih linija. Na predanoj strani modem pretvara digitalne podatke u signale zvučne frekvencije (modulacija). Na prijemnoj strani modem pretvara signale zvučne frekvencije ponovno u digitalne signale (demodulacija)

MONITOR- je uređaj koji služi za prikaz slike stvorene računalom. Glavni dio monitora je **zaslon** ("ekran"), pa se u svakodnevnom govoru ti nazivi često koriste i za cijeli uređaj.

MREŽNA KARTICA- je dio koji se brine za komunikaciju računala preko računalne mreže odnosno za priključivanje računala na lokalnu mrežu.

PISAČ ili **tiskač** je izlazni uređaj kojim se ispisuje ili tiska zapis sa računala na papir.

POVEZNICE (*eng. link*)- veze između web-stranica.

PROCESOR- je elektronska komponenta napravljena od minijaturnih tranzistora na jednom čipu.

PROGRAM - skup naredbi i uputa koje opisuju što i kako računalo treba raditi (programi omogućavaju rad računala, a računalo bez programa ne može raditi ništa korisno).

PROGRAMSKI JEZIK - alat za pisanje programa (skup simbola i strogih pravila) - npr. Basic, Logo, Pascal, C, ..

Programski jezik Logo- je funkcijski programski jezik.

PROTOKOL- propisani način kojim će se podaci prenositi mrežom. Najčešći protokoli jesu: http, ftp

RAČUNALO- je složen uređaj koji služi za izvršavanje matematičkih operacija ili kontrolnih operacija koje se mogu izraziti u numeričkom ili logičkom obliku.

RAČUNALSTVO -znanost koja se bavi proučavanjem računala i postupaka koji se primjenjuju na računalima

RADNA MEMORIJA- kod računalskih sustav je onaj dio RAMa koji je dostupan sustavu za obavljanje korisnog rada, tj. onaj dio koji je dostupan korisniku u kojem se mogu kratkoročno spremati i obrađivati podaci i u kojem se mogu smjestiti programi i to je obično izrađeno koristeći nekakvo sklopovlje.

RAM(*engl. random access memory*) - upisno-ispisna memorija (memorija s neograničenim pristupom

ROM (*engl. read only memory*) ispisna memorija. Podatke u ROM upisuje proizvođač računala; korisnik ih ne mijenja, najčešće su pohranjeni podaci potrebni operacijskom sustavu računala

SKENER- je ulazni uređaj za digitalizaciju, tj. za neposredan unos slika, crteža ili teksta, najčešće sa papira u računalo.

TIPKOVNICA- je skup tipaka koje su organizirane u jednu cjelinu, a njihova svrha je omogućiti slanje signala nekom stroju ili uređaju.

TRAŽILICE- specijalizirane web-stranice, odnosno programi za pretraživanje kojima je osnovna namjena pretraživanje sadržaja na internetu.

TVRDI DISK (*engl. hard disk, HDD*) - sekundarna je jedinica za pohranu podataka u računalima.

URL(*engl. uniform resource locator*) - jedinstvena je adresa kojom se može pristupiti nekom dokumentu koji je dostupan preko interneta i WWW sustava

VIDEO PROJEKTOR - uređaj koji prenosi sliku putem svjetlosnog snopa na neku površinu (obično platno ili goli zid).

WWW (World Wide Web)- najpoznatija mrežna navigacijska usluga odnosno skup drugih internet usluga (www). WWW sustav omogućuje prijenos i prikaz WWW stranica-dokumenata koji mogu sadržavati tekst, pokretne i nepokretne slike i zvuk

ZVUČNA KARTICA- je kartica koja omogućava računalu da primi zvuk kao ulaz ili ju računalo koristi za stvaranje zvuka

ZVUČNIK- je elektromehanički pretvarač koji je pobuđen električnim signalom proizvodi zvuk frekventijskog opsega od 20 do 20.000 Hz, odnosno zvuk.

JEZIK

ANTONIMI (SUPROTNICE)- leksemi koji su značenjski oprečni

AORIST- prošlo svršeno glagolsko vrijeme

APOZCIJA-imenica koja poblize označava drugu imenicu s kojom se slaže u padežu

ATRIBUT- riječ koja poblize označava imenicu

BROJEVI- riječi kojima se izriče točno koliko čega ima

ČESTICE- nepromjenjiva vrsta riječi kojima se izražava stav govornika prema onome, o čemu on govori, s obzirom na njegovo znanje, želje i osjećanja

ĆIRILICA- pismo koje se rabi u istočnoj Europi, te sjevernoj i središnjoj Aziji

DIJALEKT- govor nekog mjesta, kraja, pokrajine, proširen na užem zemljopisnom području

GAJICA- latinično pismo prilagođeno glasovima hrvatskog jezika

GLAGOLI- riječi kojima se izriču radnja, stanje i zbivanje

GLAGOLJICA- staroslavensko pismo nastalo u 9.st. a u Hrvatskoj se zadržalo sve do 19.st.

GLAS- najmanji raspoznatljivi govorni odsječak

GOVOR- optimalna zvučna čovječja komunikacija oblikovana ritmom rečenica, riječi i slogova

GRAMATIKA- proučavanje pravila koja upravljaju uporabom jezika

HOMONIMI (ISTOGLASNICE)- leksemi jednakog izraza, a različitog značenja

IMENICE- vrsta riječi kojom imenujemo stvari, bića i pojave

IMPERFEKT- prošlo nesvršeno glagolsko vrijeme

INVERZIJA- obrnuti gramatički poredak

JEDNOSTAVNA NEPROŠIRENA REČENICA- rečenica samo sa subjektom i predikatom bez dopuna

JEDNOSTAVNA REČENICA- rečenica s jednim predikatom

JEZIK- komunikacijski sustav sastavljen od znakova i pravila koji se koristi za međusobnu komunikaciju i razmjenu značenja

LATINICA- naziv za pismo kojim su se služili stari Rimljani i pisma izvedena od njega

LOKALIZMI- riječi mjesnoga govora proširene na malo područje

NAGLASAK- isticanje sloga u riječi jačinom i visinom glasa

NARJEČJA-jezična grana kojim govore stanovnici određenog zemljopisnog područja, u Hrvatskoj su: štokavsko, kajkavsko i čakavsko

OBJEKT- rečenični dio koji izriče predmet radnje

PERFEKT-prošlo glagolsko vrijeme

PLUSKVAMPERFEKT- pretprošlo glagolsko vrijeme

PREDIKAT- temeljni dio rečenice

PREZENT- sadašnje glagolsko vrijeme

PRIDJEVI -riječi kojima se izriče svojstvo stvari ili pojava

PRIJEDLOZI-nepromjenjiva vrsta riječi kojom se izražavaju odnosi između bića, stvari i pojava

PRILOZI- nepromjenjiva vrsta riječi koja se prilaže ispred glagola

REČENICA- skup riječi kojima prenosimo neku obavijest

RIJEČ- glas ili skup glasova kojima je pridruženo neko značenje

SINONIMI- leksemi koji pripadaju istoj vrsti riječi, imaju različite izraze, a sadržaj im se potpuno ili djelomično podudara

SLOG- jedinica za oblikovanje govornih zvukova

SUBJEKT- vršitelj radnje

USKLICI- nepromjenjive riječi kojima se izražava neki doziv, osjećaj ili zvuk

VEZNICI- riječi koje služe za povezivanje drugih riječi ili rečenica

VULGARIZMI- uvredljive riječi, sintagme ili rečenica koja nije prihvaćena u općim načelima bontona te se smatra nepristojna i neprikladna

ZAMJENICE- riječi koje zamjenjuju druge riječi

ŽARGON- jezična varijanta u kojoj se uz korištenje standardnog jezika koristi i terminologija specifična za neku struku ili dobnu skupinu

KEMIJA

AGREGACIJSKO STANJE- plinovito, tekuće i čvrsto.

ALKOHOL- organski spojevi koji sadržavaju jednu hidroksilnu skupinu.

ALKOHOLNO VRENJE- proces pretvaranja otopina šećera u etanol.

ANALIZA- kemijska reakcija pri kojoj se kemijski spoj rastavlja na jednostavnije tvari.

ANION- negativno nabijen ion.

ANOMALIJA VODE- svojstvo vode koje se očituje da je voda najgušća pri četiri stupnja.

ATOM- izrazito sitna čestica.

CELULOZA- prirodni polimer glukoze.

ELEKTROLIZA- proces razdvajanja vode na kisik i vodik.

EMPIRIJSKA FORMULA- formula kojom prikazujemo najmanji omjer atoma ili iona u kemijskom spoju.

ENZIM- biološki katalizatori koji omogućuju kemijske reakcije u živim organizmima.

ESTER- skupina organskih spojeva sa kisikom.

FIZIKALNA PROMJENA- promjena kod koje se ne mijenjaju bitna fizikalna svojstva.

FORMULSKA JEDINKA- najmanji brojčani omjer aniona i kationa u ionskom kristalu.

FRAKCIJSKA DESTILACIJA- odjeljivanje tekućih sastojaka iz smjese na temelju različitih vrelišta.

GLICEROL- alkohol građen od triju ugljikovih atoma.

HETEROGENA SMJESA- Smjesa u kojoj se sastojci razlikuju golim okom.

HIDRANTNE SOLI- soli koje sadržavaju kristalnu vodu.

HIDROKSIDI- ionski spojevi koji sadržavaju jednu hidroksidnu skupinu.

HOMOGENA SMJESA- Smjesa u kojoj se sastojci ne razlikuju golim okom.

INDEKS- broj istovrsnih atoma u molekuli.

INDIKATORI- tvari koje promjenom boje pokazuju kiselu, lužnatu ili neutralnu reakciju.

ION- pozitivno ili negativno nabijena čestica koja nastaje primanjem ili otpuštanjem elektrona.

IZOTOPI- atomi istog elementa koji imaju jednak broj protona, a razlikuju se po broju neutrona.

KARBONATI- soli ugljične kiseline.

KARBONIZACIJA- proces nastajanja ugljena.

KATION- pozitivno nabijeni ion.

KEMIJA- znanost koja proučava građu, svojstva i promjene tvari.

KEMIJSKA PROMJENA- promjena kod se mijenjaju bitna svojstva tvari.

KEMIJSKI ELEMENT- svi atomi s istim brojem protona u jezgri.

KISELINE- tvari koje u reakciji s vodom daju oksinijeve ione i anione.

KOROZIJA- svako propadanje materijala pod utjecajem atmosferskih uvjeta.

MAKROMOLEKULA- velika molekula velike molekulske mase.

MOLEKULE- vrste tvari koje nastaju povezivanjem atoma nemetala.

MOLEKULSKA FORMULA- formula koja prikazuje broj i vrstu atoma u molekuli.

NEUTALIZACIJA- kemijska reakcija kiselina i lužina nakon koje nastaju sol i voda.

OKSIDI- spojevi sa kisikom.

OTOPINE- Homogene smjese koje se sastoje od otopljene tvari i otapala.

POKUS- postupak kojim se izaziva neka prirodna pojava.

PRODUKTI- tvari koje nastaju u kemijskoj reakciji.

REAKTANTI- tvari koje ulaze u kemijsku reakciju.

SINTEZA- kemijska reakcija kojom se iz dvije ili više čvrstih tvari dobiva nova tvar.

SUPSTRAT- molekula koja se veže za aktivno mjesto enzima.

ŠKROB- prirodni polimer glukoze koji nastaje povezivanjem molekule glukoze.

UGLJIKOHIDRATI- organski spojevi u kojima je pohranjena sunčeva energija.

VALENCIJA ELEMENTA- sposobnost atoma nekog elementa da se veže s određenim brojem atoma drugog elementa.

VODA- kemijski spoj kisika i vodika.

ZEMNOALKALIJSKI METALI- metali u drugoj skupini PSE.

ZRAK- smjesa plinova neophodnih za život.

KNJIŽEVNOST

ALITERACIJA- stilsko izražajno sredstvo. To je ponavljanje istih suglasnika u uzastopnim riječima radi postizanja zvukovnog ugođaja.

ANEGDOTA- kraće prozno književno djelo u kojem je šaljivo ispričovijedana zgoda iz života neke, najčešće poznate, osobe.

ASONANCA- stilsko izražajno sredstvo. To je ponavljane istih samoglasnika u uzastopnim riječima radi postizanja zvukovnog ugođaja.

AUTOBIJOGRAFIJA- djelo u kojem se pripovijeda o vlastitom životu u prvoj osobi.

BAJKA- kraće epsko književno djelo u kojem se isprepleću stvarni i nestvarni događaji i likovi. Tema bajke je najčešće je sukob dobra i zla.

BALADA- lirska epska pjesma tragičnog završetka.

BASNA- Kraće epsko književno djelo u kojem je ispričovijedan jedan događaj.

BIOGRAFIJA- djelo u kojem je opisan cjelokupni život kakve istaknute osobe ili samo jedno razdoblje iz njezina života.

CRTICA- Kraće prozno epsko književno djelo koje pripovijeda o jednom događaju u kojem sudjeluje malo likova. Često završava neočekivanim obratom u radnji.

ČIN- dio dramskog djela koji se sastoji od više prizora.

DIDASKALIJE- dio dramskog djela. To je tekst najčešće napisan kosim slovima ili u zagradama, koji govori o izgledu prostora u kojem se radnja odvija, o izgledu i kretanju likova u tom prostoru, o načinu govorenja likova...

DIJALOG- u književnom dijelu razgovor između dvaju ili više likova. U djelu pridonosi življem razvoju radnje i jasnijem oblikovanju likova.

DOMOLJUBNA PJESMA- vrsta lirske pjesme koja izražava ljubav prema domovini, narodu i jeziku.

DRAMA- jedan od triju književnih rodova. Obuhvaća književna djela koja su namijenjena izvođenju na pozornici. (komedija, drama i tragedija)

EPIKA- jedan od triju književnih rodova. Osnovna su obilježja: opširnost, fabula, likovi, mjesto i vrijeme radnje.

EPITET- stilsko izražajno sredstvo. To je pridjev koji ističe neko osobito svojstvo onoga što se imenuje imenicom uz koju stoji.

FABULA- slijed osnovnoga zbivanja o kojem se govori u književnome dijelu.

GRADACIJA- stilsko izražajno sredstvo u kojem dolazi do postupnog pojačavanja ili slabljenja dojma od početne predodžbe ili misli.

HAIKU- pjesma japanskog podrijetla. Sastoji se od triju stihova koji imaju pet, sedam i pet slogova.

HIMNA- svečana pjesma posvećena nekom ili nečemu što je vrijedno najvećega poštovanja ili divljenja.

HIPERBOLA- stilsko izražajno sredstvo koje se temelji na preuveličavanju.

IDEJA- osnovna misao djela, stajalište koje autor izražava svojim djelom.

IGROKAZ- dramska književna vrsta namijenjena djeci.

IZREKE- kratko izrečene faze koje se ponavljaju zbog izražajnosti i slikovitosti.

KADAR- najmanji dio filma. To je neprekinuta filmska snimka od uključenja do isključenja kamere.

KAZALIŠTE- zgrada ili prirodna pozornica na kojoj se izvode kazališne predstave.

KITICA- motivsko-osjećajna i misaona cjelina u pjesmi; više stihova u pjesmi koji čine cjelinu.

KNJIŽEVNOST- umjetnost riječi; ukupnost svih napisanih djela.

KOMEDIJA- dramsko djelo koje izaziva smijeh i komično prikazuje odnose.

KOMPOZICIJA- način na koji je djelo sastavljeno od manjih dijelova.

KONTRAST- izražajno sredstvo u kojem se dva sadržaja uspoređuju po različitosti.

KOSTIMOGRAFIJA- vještina crtanja, kreiranja i šivanja kostima za potrebe kazališne predstave.

LEGENDA- puča predaja zasniva se na čudesnom vjerovanju o nekoj istaknutoj osobi, podrijetlu nekog događaja ili mjesta.

LIRIKA- jedan od triju književnih rodova. Osobitosti su: osjećajnost, sažetost, slikovitost i ritmičnost.

LJUBAVNA LIRSKA PJESMA- jest vrsta lirske pjesme u kojoj pjesnik izražava ljubav prema voljenoj osobi.

METAFORA- stilsko izražajno sredstvo u kojem se značenje jedne riječi ili izraza prenosi na drugu.

MISAONA PJESMA- lirska pjesma u kojoj pjesnik iznosi svoje stajalište o primjerice, ljubavi, smrti, prijateljstvu, domu, općenito o životu.

MIT- književna vrsta koja govori o postanku svijeta, čovjeka, ljudskog društva...

MONOLOG- govor jednog lika.

MOTIV- poticaj umjetnika da stvori umjetničko djelo. To je najmanja tematska jedinica.

ONOMATOPEJA- stilsko izražajno sredstvo kojim se oponašaju zvukovi u prirodi.

OPISIVANJE- pripovjedna tehnika koja je utemeljena na zapažanju pojava i promjena u prostoru.

OSNOVNA MISAO- sažeto iskazana misao ili ideja koju pisac izražava u svojem djelu.

PERSONIFIKACIJA- stilsko izražajno sredstvo kojim se ljudske osobine prepisuju stvarima, biljkama, životinjama ili pojavama.

PJESMA- književno djelo napisano u stihovima.

PJESNIČKA SLIKA- nekoliko motiva povezanih u cjelinu. (vizualna, auditivna, taktilna, olfaktivna i gustativna)

POSLOVICA- kratka književna vrsta u kojoj su sažeta iskustva i pouke iz narodnog života.

POVJESTICA- epsko-lirska pjesma sa temom iz hrvatske povijesti.

PRENESENO ZNAČENJE- jest stilsko izražajno sredstvo koje se ogleda u tome da pojedine riječi ili izrazi u određenom kontekstu gube doslovno značenje i dobivaju novo značenje koje im daje pisac.

PRIPOVIJETKA- kraće epsko prozno književno djelo koje govori o kakvu događaju ili osobi.

PUSTOLOVNI ROMAN- vrsta romana u kojem se događaju neobični, pustolovni i uzbudljivi događaji.

RETROSPEKCIJA- vraćanje radnje u prošlost.

RIMA- glasovno podudaranje na završetku stihova.

RITAM- u književnom djelu pravilno izmjenjivanje dugih i kratkih slogova, naglašenih i nenaglašenih slogova...

ROMAN- opširno epsko djelo razgranate fabule s brojnim likovima.

SCENOGRAFIJA- prostor zajedno s predmetnom stvarnošću u kojem se zbiva radnja.

SLOBODAN STIH- stih koji nije vezan rimom ni brojem slogova za druge stihove.

SOCIJALNA PJESMA- lirska pjesma koja govori o temi iz društvenog života i odnosima.

SONET- lirska pjesma od četrnaest stihova najčešće raspoređenih u dva četverostiha i dva trostiha.

SPOREDNI LIKOVI- manje važni sudionici radnje u pripovijetki ili romanu.

STALNI EPITET- pridjev koji se uvijek dodaje istoj imenici u različitim pjesmama.

STIH- redak u pjesmi koji se odlikuje posebnom zvučnošću i ritmom.

TRAGEDIJA- dramsko djelo u kojem je riječ o tragičnom događaju ili sukobu glavnog lika s okolinom.

USPOREDBA- izražajno stilsko sredstvo kojim se uspoređuje nešto s nečim po sličnosti.

VEZANI STIH- stih koji je rimom ili brojem slogova povezan s drugim stihom.

VIC- kratka prozna vrsta koja neočekivanim obratom izaziva smijeh.

ZAGONETKA- kratka književna vrsta kojom se iskazuje mudrost stečena životnim iskustvom.

LIKOVNA KULTURA

AKROMATIZAM bezbojnost

AKVAREL slikarska tehnika, boje su vezane ljepljivom i otopljene u vodi, brzo se suši, boje su blage i podloga je uvijek vidljiva (proziran)

AMFITEATAR kod starih Rimljana nenatkriveno okruglo ili eliptično gledalište u kome su sjedala za gledatelje bila stepenasto poredana oko arene

ANTIKA razdoblje kulturne povijesti koje obuhvaća staru Grčku i Rim

APSIDA polukružni prostor crkve ili neke druge građevine nadsvođen polukupolom

ARKADA stupovi povezani lukom (lukovima) .

ATRIJ predsoblje, predvorje, trijem, nadsvođen ulaz, zatvoreno unutarnje dvorište kod rimskih kula

AULA otvoreno dvorište ispred starogrčkih zgrada; vladarska palača, dvor u doba rimskih careva

AUREOLA zlatan sjaj ili krug oko glave (ili cijelog lika) na slikama i kipovima svetaca

BAČVASTI SVOD presjek je polukrug

BALDAHIN pokrov od tkanine, metala ili kamena iznad prijestolja, biskupskog sjedala, oltara, kreveta, kipova - može stajati na stupovima ili biti vezan za zid

BAZA donji dio stupa/stuba

BAZILIKA građevina pravokutnog oblika kojoj se unutrašnjost sastoji od triju ili više izduženih prostorija (lađa, odijeljenih redovima stupova - srednja lađa, koja je šira od pobočnih, uzdiže se iznad njih tako da dobiva svjetlo iz prozora iznad njihovih krovova, a završava u polukružnoj izbočini (apsidi) - kršćani su prenijeli taj oblik u crkvu

BISTA prikaz poprsja

DEKORACIJA ukras, ures

DIFUZAN razliven, razasut

DRAPERIJA prikaz nabora tkanine

FASADA pročelje zgrade

FILIGRAN fini mrežasti rad od srebrne ili zlatne žice

FORUM pravokutni glavni trg u rimskom gradu, do njega vode 2 glavne ulice cardo i decumanus koje se sijeku pod pravim kutem

FRESKA tehnika slikanja na zidu, slika se bojama rastopljenima u vodi nanosi po svježem sloju žbuke

GALERIJA dugačka, uska natkrita prostorija koja s vanjske strane spaja odijeljene dijelove građevine - podzemni hodnik koji spaja odvojene utvrde

GRAFIKA crtež slika + izrađen olovkom, perom, dljetom

GEOMETRIJSKA PERSPEKTIVA nizanje planova: blizu - vede, dalje - manje, prikazan je realni 3d prostor, piramidalna mreža

IDOL kip koji prikazuje neki lik u vezi s kultom, u njemu je duh prikazanoga, forma je izobločen ljudski lik

IKONA slika sveca ili božanstva u pravoslavnim crkvama

IKONOGRAFIJA znanstvena disciplina koja se bavi opisivanjem, svrstavanjem, interpretiranjem tema likovnih prikaza

ILUZIONIZAM karakteristika likovnih djela u kojima se teži postizanju potpunog privida vizualne realnosti

INICIJAL ukrašeno početno slovo u knjizi

KANON skup umjetničkih pravila koja vladaju u nekoj epohi

KAPELA manja zgrada sakralnog karaktera koja stoji zasebno ili je dio neke druge, veće građevine

KARIKATURA djelo nastalo radi isticanja smiješnog, grotesknog, u svrhu izrugivanja

KATAKOMBA podzemni prolazi + u kojima su se kršćani molili i sahranjivali mrtve

KATEDRALA stolna crkva, biskupska crkva

KERAMIKA lončarska vještina, svi predmeti od pečene gline

KLESANJE oslobađanje oblika iz bezoblične tvari (kamen, gips, mramor...)

KOLAŽ lijepljenje papira, tkanina, daščica

KOLORISTIČKA PERSPEKTIVA tople boje (žuta, narančasta, crvena) nam se čine bližima a hladne (ljubičasta, plava, siva) udaljenijima

KOMPLEMENTARNOST svojstvo upotpunjenja, nadopunjavanja

KOMPOZICIJA raspored i odnos dijelova neke cjeline (elemenata na slici)

KONKAVNO udubljeno, ulegnuto

KONVEKSNO izbočeno, ispupčeno

KONVENCIONALNO utvrđeno, uobičajeno

KONTURA obrisna linija

KUPOLA svod ili krov polukuglastoga ili polukugli sličnog oblika

LANTERNA stožasti više ili manje ukrašen završetak kupole s prozorima

LAZURA razrijeđen, proziran, tanki i glatki namaz boje

LINEARNA PERSPEKTIVA nizanje planova: blizu - veće, dalje - manje, prikazan je realni 3d prostor, piramidalna mreža

LITOGRAFIJA kamenotisak

MAKETA trodimenzionalna skica, model

MASKA plastični prikaz ljudske ili životinjske glave, element kulta kod primitivnih naroda

MAUZOLEJ monumentalna grobnica

MEDALJON ukras kružna oblika s reljefnim prikazom

MINIJATURE ukrašena prva slova u knjigama koje su se prepisivale

MODELIRANJE najčešće glinom, ali i papirom, kartonom, staklom (lijevanjem), sintetičkim materijalima..

MONOLIT iz jednog komada, spomenik isklesan iz cjelovitog komada kamena

MOZAIK slika sastavljena od malenih obojenih kamenčića ili raznobojnog stakla, utiskuju se u svježu žbuku

NEKROPOLA groblje

NIŠA udubina u zidu

OBELISK visoki četverostrani kameni stup, uglavnom monolit, koji se sužava u gornjem dijelu i završava zlatnom piramidom, gradi se kao sjedanje na neki ratni pohod

OBRNUTA PERSPEKTIVA prostor je plošan, ali postoji pokušaj prikazivanja u prostoru, veličina predmeta koji su iza se povećava

OLTAR mjesto za iskazivanje počasti, prinošenje žrtve, zazivanje božanstva

ORNAMENT oblik koji nastaje ponavljanjem istog motiva po određenom redu

PASTEL suha boja u obliku pisaljke ili krede suhi, prašnjav trag; slika izvedena takvim bojama

PATINA sloj zelenkaste boje na bakrenim ili brončanim predmetima (oksidacija); ili boja kamena

PANTEON rimski hram posvećen svim bogovima

PERISTIL dvorište omeđeno stupovima koji tvore natkriti ophod (Dioklecijanova palača)

PERSPEKTIVA način na koji je umjetnik ono što primjećuje prenio na crtež

PORTRET likovna tema, prikaz određene ličnosti

REALIZAM način izražavanja u kojem je važan objektivni odnos prema likovnoj realnosti

RELJEF uzdignuta masa volumena iz podloge na kojoj je utisnut

REKONSTRUKCIJA uspostava nečega što je prije postojalo, stvarno ili crtežom, maketom

REPRODUKCIJA kopija napravljena tehničkim postupkom umnožavanja

RITAM ravnomjerno izmjenjivanje elemenata forme

SARKOFAG lijes od kamena, metala, drva ili pečene gline

SHEMA apstrahirani, pojednostavljen prikaz uzorak, predložak

SINESTEZIJA spajanje pojava iz različitih osjetnih područja u cjelinu

SLAVOLUK granica skulpture i arhitekture, ima 1-3 lučna otvora, dijelovi: stupovi, friz,

STATUA kip, skulpturalni prikaz lika čovjeka...

STIL način izražavanja, cjelokupnost posebnosti umjetnika, škole, pravca, razdoblja

STILIZACIJA dotjerana izrada nekog predmeta

SUHOZID gradnja bez žbuke

TAPISERIJA slika tkana raznobojnim nitima, niti osnove provlače se kroz niti potke (moraju se mijenjati privid plastičnosti), prikaz svjetlo tamno u skokovima

TEMPERA gusta boja, bez sjaja, ljepljiva, dobiva se miješanjem pigmenta boje s gustim, tekućim tvarima (jaje, smokvino mlijeko), neprozirna, brzo se suši

TERAKOTA pečena čista glina; predmeti izrađeni od pečene čiste gline

TLOCRT okomita projekcija volumena na ravnu plohu (longitudinalni ili centralni)

TORZO izraz za oštećeni kip kojem nedostaje glava likovna tema ljudskog tijela bez glave i udova

VERTIKALNA PERSPEKTIVA način prikazivanja 3d u 2d, ono što je zapravo iza u vertikalnoj p. je iznad, prikaz je plošan

VITRAJ prozor sastavljen od komada obojenih stakala povezanih olovnim okvirima, boje se mijenjaju pod utjecajem svjetlosti, obično na crkvenim prozorima

MATEMATIKA

4 OSNOVNE RAČUNSKE OPERACIJE – množenje, dijeljenje, zbrajanje i oduzimanje

APSOLUTNA VRIJEDNOST – udaljenost nekog cijelog broja od nule

ČETVEROKUT – zatvoreni geometrijski lik koji je omeđen s četiri stranice

DECIMALNI BROJ – razlomak izražen decimalnim zapisom

DUŽINA – ravna omeđena crta

GEOMETRIJSKI LIK – dio ravnine omeđen s konačno mnogo dužina

GEOMETRIJSKO TIJELO – omeđeni dio prostora

KONCENTRIČNE KRUŽNICE – kružnice koje imaju isto središte

KOORDINANTNI SUSTAV – sustav u kojemu se položaj točaka i drugih objekata prikazuju brojevima koji se zovu koordinate

KRUG – dio ravnine omeđen kružnicom

KRUŽNI ISJEČAK – dio kruga omeđen dvama polumjerima i kružnim lukom

KRUŽNI LUK – dio kružnice omeđen dvjema njezinim točkama

KRUŽNI VIJENAC – dio ravnine omeđen dvjema koncentričnim kružnicama

KRUŽNICA – skup svih točaka u ravnini jednako udaljenih od središta

KUT – dio ravnine omeđen dvama polupravicima s istom početnom točkom

KVADRAT – paralelogram kojemu su svi kutovi jednake veličine i sve stranice jednake duljine

KVADRIRANJE – množenje broja sa samim sobom

LINEARNA FUNKCIJA – ovisnost među dvjema veličinama

MNOGOKUT – dio ravnine omeđen zatvorenom izlomljenom linijom

OBODNI KUT – kut kojem je vrh u kružnici, a krakovi sijeku tu kružnicu

PARALELOGRAM – centralno simetričan četverokut kojem je centar simetrije presječna točka dijagonala

PITAGORIN POUČAK – površina kvadrata nad hipotenuzom pravokutnog trokuta jednaka je zbroju površina kvadrata nad katetama

POLUKRUG - dio kruga omeđen promjerom i polu kružnicom

POLUKRUŽNICA – kružni luk omeđen krajnjim točkama promjera

POLUMJER – dužina koja spaja središte kružnice sa središtem

POSTOTAK – razlomak s nazivnikom 100

POUČAK K-K O SLIČNOSTI – ako dva trokuta imaju odgovarajuće kutove jednakih veličina, onda su slični

POUČAK KSK O SUKLADNOSTI – dva su trokuta sukladna ako im je međusobno jednaka jedna odgovarajuća stranica i ako su im međusobno jednaka dva odgovarajuća kuta koja leže na toj stranici

POUČAK SKS O SUKLADNOSTI – dva su trokuta sukladna ako su im međusobno jednake dvije odgovarajuće stranice i kut između njih

POUČAK S-K-S O SLIČNOSTI – ako dva trokuta imaju dva para odgovarajućih stranica proporcionalna i kutove između njih jednake veličine, onda su slični

POUČAK S-S-S O SLIČNOSTI – ako dva trokuta imaju odgovarajuće stranice proporcionalne, onda su slični

POUČAK SSS O SUKLADNOSTI – dva su trokuta sukladna ako su duljine stranica jednog trokuta jednake duljinama odgovarajućih stranica tog trokuta

PRAVAC- ravna neomeđena crta

PRAVOKUTNIK – paralelogram kojemu su sva četiri unutarnja kuta prava

PROMJER – svaka dužina koja sadrži središte kružnice i spaja dvije točke te kružnice

RAZLOMAK – broj koji opisuje jedan ili više jednakih dijelova cjeline

ROMB – paralelogram kojemu su sve četiri stranice jednake duljine

SEKANTA – pravac koji siječe kružnicu u dvije točke

SIMETRIJA – preslikavanje figura u geometriji

SKUP CIJELIH BROJEVA (Z) - ..., -2, -1, 0, 1, 2...

SKUP IRACIONALNIH BROJEVA (I) – svi brojevi koje ne možemo napisati u obliku razlomka

SKUP PRIRODNIH BROJEVA (N) - 1,2,3,4,5...

SKUP RACIONALNIH BROJEVA (Q) – svi brojevi koje možemo napisati u obliku razlomka

SKUP REALNIH BROJEVA (R) – svi brojevi koji se mogu prikazati na brojenom pravcu

SREDIŠNJI KUT – kut koji je u središtu kružnice

TALESOV POUČAK – obodni kut nad promjerom kružnice jest pravi kut

TANGENTA – pravac koji dira kružnicu u samo jednoj točki

TETIVA – svaka dužina koja spaja dvije točke kružnice

TOČKA – najmanji objekt kojem se može odrediti samo položaj, a drugih izmjera nema

TRAPEZ – četverokut kojemu su dvije stranice paralelne

TROKUT – geometrijski lik koji je omeđen s tri stranice

MEDIJSKA KULTURA

AMERIČKI PLAN- Pokazuje ljudsku figuru do koljena.

ANIMIRANI FILM- Prikazuje biće i predmete koji se u stvarnosti ne kreću ili uopće ne postoje. (lutkarski i crtani)

BIOGRAFSKI STRIP- Govori o životu poznatih ličnosti iz različitih područja.

BLIŽI PLAN- Prikazuje osobu od pojasa do tjemena.

CRTANI FILM- Vrsta animiranog filma. Nastaje oživljavanjem crteža.

ČASOPIS- Sadržaj mu je ograničen na uže područje znanosti, kulture, politike ili pak na određenu publiku (dječji, ženski, automobilistički); sadržaji su popraćeni bogatim slikovnim materijalom.

DETALJ (filmski plan)- Smisleno usmjeravanje pozornosti na dio predmeta ili detalj na osobi.

DETEKTIVSKI STRIP- Za glavne junake ima detektive, policajce i govori o njihovim doživljajima sa zločincima u otkrivanju zločina.

DJEČJI STRIP- Ima dječje likove, osmišljene likove iz dječjeg svijeta i životinjske likove koji proživljavaju različite pustolovine.

DOKUMENTARNI FILM- Bilježi vjerno bez uljepšavanja i dodavanja zanimljive i neobične prizore iz života; u njemu nema glume ni glumaca. (obrazovni, putopisni, o životinjama)

DONJI RAKURS- Snima se tako da se kamera postavi ispod visine gledanja objekta.

ELEKTRONIČKI MEDIJI- Mediji koji informacije prenose elektroničkim putem. (radio, televizija, film, Internet)

FANTASTIČNI STRIP- Priča o izmišljenim likovima, zemljama i događajima, po čemu je sličan znanstvenofantastičnoj književnosti.

FILM- Slikovni zapis na filmskoj vrpici; bit filma su slike u pokretu.

FILMSKA ADAPTACIJA- Prilagodba književnog djela za film.

FILMSKI PLAN- Veličina prostora obuhvaćena u kadru.

FILMSKI RODOVI- Animirani film, dokumentarni film i igrani film.

GORNJI RAKURS- Ostvaruje se postavljanjem kamere iznad objekta.

IGRANI FILM- Prikazuje izmišljene likove i događaje koje predočavaju glumci. (vestern, ljubavni, povijesni, horor, komedija, avanturistički, kriminalistički)

INTELEKTUALNI STRIP- Blizak je satiričnom stripu, a svrha mu je kritika društvenih pojava i poruka čitatelju.

INTERNET- Svjetska računalna mreža preko koje možemo tražiti određene informacije u cijelom svijetu.

KADAR- Najmanji dio filma. To je neprekinuta filmska snimka od uključenja do isključenja kamere.

KNJIGE- U knjigama se nalazi cjelokupno umno stvaralaštvo pojedinih naroda i cjelokupnog čovječanstva; pohranjuju se u knjižnice gdje su dostupne svakome- služe za učenje, užitek i zabavu.

KRUPNI (filmski plan)- Prikazuje glavu čovjeka.

MASOVNI MEDIJ- Prijenosnik velikog broj informacija istodobno velikom broju ljudi.

MEDIJ- Prijenosnik poruke, sredstvo prenošenja informacije/ poruke.

MREŽNE STANICE (internetske stranice, web stranice) – stvaraju se uz pomoć posebnih programa koji omogućuje ubacivanje slika, crteža, animacije, zvukova kako bi stranica izgledala što zanimljivije.

NAKLADA- Broj tiskanih primjeraka jedne tiskovine u jednom izdanju.

NOVINE- Tiskovina koju čine listovi bez korica. Objavljuju vijesti, izvješća, članke, intervjue iz različitih područja društvenog i političkog života, osobito prateći aktualne događaje.

OPĆI PLAN- Prikazuje objekte i ljude vrlo udaljene od kamere.

OTKRICE FILMA- Prve filmove snimila su braća Louis i Auguste Lumiere u Parizu 1895.; zvali su se *Izlazak radnika iz tvornice* i *Ulazak vlaka u stanicu*.

PLAKAT- Tiskovina koja se postavlja na javno mjesto radi obavješćivanja ljudi o kulturnim, političkim i sličnim društvenim zbivanjima te u promidžbene svrhe.

POLUTOTAL (filmski plan)- Zatvoreni prostor ili dio grada (trg) ili dio krajolika (drvo, kuća)

PRIOPĆAJNI PROCES- Pošiljatelj-poruka-medij-primatelj.

PUSTOLOVNI STRIP- Govori o doživljajima junaka u džungli ili pustinji, o moreplovcima na oceanu i sličnim pustolovinama.

RADIO- Emitira svoj program slušateljima prenošenjem zvukova iz velike udaljenosti pomoću elektromagnetskih valova. Radijski žanrovi: kratke vijesti, izvještaji, reportaža, anketa, izravan prijenos...

RAKURS- Položaj kamere u odnosu na snimani objekt. Ovisno o položaju kamere razlikuje se donji i gornji rakurs.

REFERENTNA ZBIRKA- Posebna skupina knjiga priručne literature koja okuplja publikacije koje su prema svom sadržaju organizirane za lako i brzo korištenje i pretraživanje. Referentnu zbirku čine leksikoni, enciklopedije, rječnici, atlasi, priručnici i bibliografije.

STRIP- Kronološki slijed slika međusobno povezanih radnjom.

SREDNJI (filmski plan)- Vidi se cijela osoba, od glave do pete, s malo prostora iznad glave i uz noge.

TISAK- Medij koji obuhvaća sve proizvode koji nastaju tiskanjem na papiru. To su knjige, novine, časopisi, stripovi, letci...

TOTAL (filmski plan)- Plan kojeg se koristi za prikazivanje panoramskog pogleda na grad ili krajolik.

TELEVIZIJA- Općeniti naziv za skup tehnologija koje omogućuju snimanje, emitiranje i prijem pokretnih slika popraćenih zvukom. Riječ televizija može označavati televizijsku tvrtku koja emitira program (RTL, Nova TV)

TELEVIZIJSKA EMISIJA- Jedinica televizijskog programa (informativne, dokumentarne, sportske, glazbene, obrazovne emisije)

WESTERN STRIP- Sadržaj uzima sa američkog Divljeg zapada. Glavni su junaci obično poznati likovi toga vremena.

VOJNIČKI STRIP- Tematski je vezan za ratna vremena Prvog i Drugog svjetskog rata, američkog građanskog rata, u nas Domovinskog rata.

POVIJEST

APAŠI-indijansko pleme koje se posljednje predalo.

ABOLICIONIZAM-pokret čiji je cilj bio ukinuće ropstva.

ABRAHAM LINCOLN- (1809. - 1865.), američki predsjednik koji je ukinuo ropstvo.

ANTIKA-kultura stare Grčke i Rima.

ABDIKACIJA- odstupanje s vlasti, časti, službe.

ALIJANSA-međudržavni savez, najčešće politički, ali može biti i vojne naravi.

APSOLUTIZAM-neograničena državna vlast; način vladanja u kojem vladar posjeduje svu zakonodavnu, upravnu i sudsku vlast.

APSOLUTNA MONARHIJA- sustav vladavine u kojemu je vlast nasljednog vladara neograničena.

AUTONOMAŠI-talijanski zastupnici u Dalmatinskom saboru tijekom XIX. stoljeća, pristaše autonomije Dalmacije u sklopu Austro-Ugarske.

ANTANTA-savez Velike Britanije, Francuske i Rusije koji je 1914.g ušao u rat protiv Njemačke i Austro -Ugarske; Mala Antanta-savez Jugoslavije, Čehoslovačke i Rumunjske sklopljen nakon Prvog svjetskog rata radi održavanja stanja stvorenog mirovnim ugovorima.

ADOLF HITLER- apsolutni diktator Njemačke od 1934. do 1945., njegova titula je bila *Führer* . Glavni među nacističkim ideolozima, osmisliatelj ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti tijekom Drugog svjetskog rata.

BAROK-kićeni stil u umjetnosti XVII. I XVIII.. stoljeća.

BAŠĆANSKA PLOČA-prvi cjeloviti starohrvatski spomenik pisan glagoljicom (nastao oko 1100. godine).

BAN-titula velikodostojnika; kod Hrvata označava onoga koji je odmah do vladara; vladarev namjesnik.

BUDNICA-domoljubna pjesma, često u ritmu koračnice, namijenjena poticaju nacionalnih osjećaja.

BAN JOSPI JELAČIĆ-bio je general i ban hrvatski, dalmatinski i slavonski od 1848. do 1859. godine, član plemićke obitelji Jelačić, te jedan od najznačajnijih hrvatskih političara.

CENTRALIZAM-način vladanja i upravljanja nečim iz jednog određenog centra.

CENZURA-ograničavanje slobode pisanja i govora; službena, obično državna kontrola uz pravo ograničavanja ili zabrane objave informacija i publikacija, umjetničkih djela i sl.

CEH-srednjovjekovno obrtničko udruženje za zaštitu interesa određenog obrta.

DEKLARACIJA-svečana, načelna izjava; proglas.

DEMOKRACIJA-politički poredak u kojem vrhovna vlast pripada narodu.

DIKTATURA-neograničena vlast skupine, pojedinca ili staležau državi.

DUALIZAM- zajednica dviju država koje povezuje osoba vladara.

DANAK-novčano ili neko drugo davanje u zamjenu za nešto, obično za zaštitu ili dozvolu.

DRUGI SVJETSKI RAT – (1. rujna 1939. - 2. rujna 1945.) međunarodni sukob vođen na tri kontinenta i na svim svjetskim oceanima, a u njemu su sudjelovale gotovo sve države koje su tada postojale.

DAROVNICA-pisana isprava kojom su srednjovjekovni vladari nekome darovali neki posjed.

DESETINA- prihod što ga kmet daje feudalcu.

EKSPEDICIJA-putovanje poduzeto s namjerom da se otkriju ili istraže nepoznati krajevi.

ERA-razdoblje računanja vremena u povijesti i u društvenom životu.

EKSPLOTACIJA-iskorištavanje.

EKSPANZIONIZAM-širenje, osvajanje tuđih teritorija ili širenje utjecaja jedne države.

FEUD- srednjovjekovni zemljišni posjed u vlasništvu feudalca kojim se plaća određena služba, sastoji se od alodija, kmetskih selišta, šuma, pašnjaka i voda.

FEUDALAC-vlasnik feuda.

FEDERACIJA- oblik državnog uređenja; državna zajednica koja se sastoji od više saveznih država; u federativnoj (saveznoj) državi federalne jedinice imaju poseban položaj i prava.

GERMANIZACIJA- nametanje njemačkog jezika, kulture i običaja drugim, nenjemačkim narodima.

GILJOTINA-naprava za izvršenje smrtne kazne odsijecanjem glave.

GRADANSKI RAT-oružani sukob građana iste države, najčešće između dvije ili više političkih grupacija.

GOTIKA-umjetnički stil nastao u XII. stoljeću u Francuskoj, odakle se proširio Europom; obilježavaju ga šiljati lukovi, visoki tornjevi, vitki stupovi i visoki uski prozori.

GAJ JULIJE CEZAR-rimski vojskovođa, političar i pisac. Najslavniji rimski imperator, Njegova diktatura označava kraj vrhovne vladavine senata u Rimu i početak carstva. Iako je ubijen u atentatu, Rimski Republika je od 27. pr. Kr. i formalno postala Rimsko Carstvo.

ILIRAC-pripadnik ilirskog pokreta.

ILIRSKI POKRET– naziv je za politički pokret koji su, u ozračju hrvatskog narodnog preporoda razvio najprije u Hrvatskoj, a kao svoj cilj imao je kulturno i političko jedinstvo svih „Ilira“, to jest južnih Slavena. Pokret je trajao od 1830. do 1843.

ILIRI - skupina srodnih naroda koji od prapovijesnoga doba nastavaju zapadni i unutarnji dio Balkana. U Hrvatskoj i BiH: Ardijejci, Daorsi, Delmati, Liburni, Japodi, Histri; u Crnoj Gori: Dokleati

ILIRSKÉ POKRAJNE-hrvatske i slovenske zemlje pod francuskom vlašću u doba Napoleona, a dobile su ime po starosjediocima Ilirima.

IMPERIJALIZAM-razdoblje na prijelazu iz XIX. u 20. stoljeće u kojem europske sile, SAD i Japan nastoje ojačati svoj gospodarski, politički i vojni utjecaj u svijetu te proširiti svoje kolonijalne posjede.

IMPRESIONIZAM-umjetnički pravac u drugoj polovici XIX. stoljeća, nastao u Francuskoj; karakterizira ga slobodno iskazivanje onoga što umjetnik vidi oko sebe.

INDUSTRIJALIZACIJA-industrijski razvoj.

INKVIZICIJA-crkveni sud Katoličke crkve ukinut u XVIII.. stoljeću. Na zlu glasu zbog namještenih suđenja "vješticama" i slobodnim misliocima, od kojih su mnogi osuđeni na strašnu kaznu spaljivanjem.

JAKOBINCI- pripadnici političke stranke koja je tijekom Francuske revolucije zastupala radnike, trgovce i službenike; ime su dobili po samostanu sv.Jakoba u kojem su se okupljali.

JANJČARI-tursko pješništvo u vojsci.

KOMUNIZAM - radikalna politička ideologija koja revolucionarnim stavom želi ostvariti potpunu društvenu jednakost

KOLONIJALIZAM-težnja za osvajanjem novih kolonija.

KOLONIJA- u antičkom svijetu naseobina građana jedne države (npr. rimske) u osvojenoj državi; zemlja koja je ovisna o svojoj matičnoj državi koja ju i iskorištava; (lat. colonia: naseobina).

KRIŽARSKI RATOVI- srednjovjekovni sveti ratovi u kojima su pretežito sudjelovali kršćanski vitezovi iz Francuske i Svetoga Rimskog Carstva. Cilj im je bio oslobođenje svetog grada Jeruzalema od muslimanske vlasti, a trajali su oko 200 godina, u periodu između 1095. i 1291. godine.

KRISTOFOR KOLUMBO (1451 - 1506.) - istraživač i trgovac koji je preplovio Atlantski ocean i doplovio do Amerike 1492. godine

LUDITI-osobe koje su uništavale strojeve za vrijeme industrijske revolucije misleći da su oni krivi za masovnu nezaposlenost.

LEGENDA-priča o nekom događaju ili osobi, koja ne odgovara istini, ili barem ne u potpunosti; legende obično preuveličavaju događaje ili pridaju osobama neke osobine što ove nisu imale; legende se obično prenose usmeno, s generacije na generaciju.

MADARIZACIJA- nametanje mađarskog jezika, kulture i običaja drugim, nemađarskim narodima.

MONARHIJA- država u kojoj je vlast vladara doživotna i nasljedna.

MODERNIZAM-nove literarne težnje, pojava novih ideoloških i filozofskih načina razmišljanja (književnosti).

NACIONALNI POKRET-pokret za stvaranje ili buđenje nacionalne svijesti i osobitosti naroda.

NAPOLEON BONAPARTE (1769. - 1821.) - bio je francuski vojskovođa, državnik i car. Istakao tokom Francuske revolucije Bio je car Francuske kao Napoleon I.

OBIČAJNO PRAVO-pravo koje se s naraštaja na naraštaj prenosi usmeno; svaki je narod imao svoje vlastito pravo po kojem se ravnao (primjerice: franačko pravo).

PARLAMENTARNA MONARHIJA-monarhija u kojoj vladar dijeli vlast s parlamentom koji ujedno kontrolira vladara.

PROSVJETITELJSTVO-smjer u filozofiji koji je širio napredne ideje, a izlaz iz nedaća tražio u prosvjećivanju puka.

PRVI SVJETSKI RAT- bio je globalni oružani sukob između dva saveza država (Antanta i Središnje sile) koji se odvijao na više kontinenata od 1914. do 11. studenog 1918.

REALIZAM-književni pravac u drugoj polovici XIX. Stoljeća koj je nastojao bez uljepšavanja o pisati život suvremenog čovjeka i prikazati što potpuniju sliku stvarnosti.

REFORMA-promjena sa željom da se poboljša postojeće stanje.

REVOLUCIJA-prevrat, preokret, nagla promjena vlasti, društvenog poretka ili načina proizvodnje; može biti mirna i nasilna. potpuna izmjena ili preobrazba nečega (npr. industrijska revolucija).

ROKOKO-stil u umjetnosti XVIII.. stoljeća, još kićeniji od baroka.

SOCIJALIZAM-društveno uređenje u kojemu su sva dobra u vlasništvu cijele zajednice, bez slobodnog gospodarskog poduzetništva (društveno vlasništvo, jednopartijski sustav).

SOCIJALISTI-pristaše socijalističkog učenja.

TIRANIJA-okrutna vlast tiranima (okrutan vladar), ugnjetavanje.

TROJNI SAVEZ-vojna alijansa između Njemačke, Austro -Ugarske i Italije koji je bio na snazi od XIX.st. do početka Prvog svjetskog rata

TROJA- legendarni grad i poprište Trojanskog rata.

TROJANSKI RAT- legendarni desetogodišnji rat između udruženih Grka protiv stanovnika grada Troje.

UNIJA-sjedinenje, savez, udruženje, država u kojoj je više zemalja ujedinjeno u cjelinu.

ZLATNA BULA-kraljevska povlastica zapečaćena zlatnim pečatom; takvu je povlasticu dobio zagrebački Gradec 1242. godine.

ŽIRODINCI-pripadnici onih društvenih slojeva koji su zastupali interese bogatih građana; ime su dobili po francuskoj pokrajini Gironde.

RELIGIJA

AGNOSTICIZAM - filozofski pravac koji uči da se bit stvari i objektivna realnost ne mogu spoznati. Ovo učenje smatra da postoji viša sila, ali s druge strane govori da ju ljudski um ne može spoznati. Agnostik je pristaša agnosticizma.

ANTISEMITIZAM- je neprijateljstvo prema Židovima.

APOKALIPTIKA- književna vrsta koja pomoću simboličkog jezika nastoji dati odgovore na temeljna ljudska pitanja o smislu života, budućnosti čovjeka itd.

ATEIZAM- od grč. a = ne + theos = Bog; učenje da ne postoji Bog; dijeli se na teoretski i praktični.

BIOETIKA- pojam označava vrednovanje ljudskog ponašanja u odnosu na život i sve vezano uz život i zdravlje. Glavne teme bioetike su ljudska prokreacija, ljudska genetika, embrij i život u terminalnoj fazi.

BOGUMILI-krivovjerna kršćanska sekta koja je nastala u 10. stoljeću. Posebno se raširio u Bosni za vrijeme Kulina bana.

BUDIZAM - jedna od pet velikih svjetskih religija. Nastao je u VI. stoljeću pr. Kr. u sjevernoj Indiji. Osnovao ga je Sidarta Gautama Buddha. Buddhina nauka je učenje o duhovnom probuđenju. Simbol budizma je osmerokraki kotač. Buda je zapravo reformirao hinduizam, tako da su te dvije religije u svom vjerovanju dosta slične. I budisti vjeruju u reinkarnaciju, ali odbacuju podjelu društva na kaste i strogost koja se zagovara u hinduizmu.

CELIBAT- je izraz kojim se označava beženstvo svećenika.

Davidova zvijezda. Židovi vjeruju u jednog i jedinog Boga Jahvu. Sveta knjiga im se naziva Tora.

EKSTAZA- je vjerski zanos. U takvome stanju vjernik redovito ima možebitna nadnaravna viđenja.

ESHATOLOGIJA- je nauk o posljednjim stvarima ili stvarnostima. Označava kršćanski nauk o smrti, o sudu, svršetku svijeta, životu poslije smrti...

ETIKA- pod ovim pojmom razumijeva se filozofsko istraživanje i promišljanje morala.

FUNDAMENTALIZAM- je nastojanje da se potakne povratak navodnim drevnim temeljima vjere, politike i slično.

GRGOKATOLICI- su vjernici istočnoga (grčkoga) obreda. Oni priznaju Papu kao poglavara. Kod njih se može zaređiti za svećenika i oženjena osoba.

GVARDIJAN- je poglavar redovničkoga (franjevačkoga) samostana.

HINDUIZAM- drevna azijska religija čiji početci sežu iz razdoblja od 16. do 15. stoljeća prije Krista, koja je započela svoj razvoj u Indiji, gdje je i danas glavna religija. Sam naziv religije dolazi od „Hindu“, tj. drugog naziva za Indijca, žitelja Indije.

ISLAM - monoteistička svjetska religija utemeljena je u Arabiji u VII. stoljeću. Utemeljio ju je Muhamed, a njezini sljedbenici nazivaju se muslimani. Simbol islama je zeleni polumjesec sa zvijezdom.

IZOPĆENJE- je isključenje iz određene crkvene zajednice zbog krivovjerja ili teškoga prijestupa crkvenoga zakona.

KANON-označava svete spise ili knjige koji se smatraju Bogom nadahnutima.

KONKLAVE- su odaje (prostorija) u kojoj se skupljaju kardinali s pravom glasa kako bi izabrali novoga papu.

KONZISTORIJ - je skup svih kardinala pod vodstvom Pape.

KRŠĆANSTVO -Simbol kršćanstva je križ. Utemeljitelj je Isus Krist. Kršćani vjeruju u Trojedinog Boga, odnosno da se u jednom Bogu nalaze tri Božanske Osobe: Otac, Sin i Duh Sveti.

MAGIJA-od grč. mageia = čarobnjaštvo; vjerovanje da čovjek može čarima utjecati na natprirodne sile.

METROPOLIT- biskup koji je na čelu jedne crkvene pokrajine ili metropolije u sastavu koje je više biskupija.

MILENARIZAM ili HILIJAZAM- je naučavanje da će Isus prije kraja ovog svijeta ponovno doći i uspostaviti svoje tisućljetno kraljevstvo. Crkva ovaj nauk odbacuje kao neutemeljen.

MILOSTINJA – LEMUZINA- prikuplja se na liturgijskim slavljinama i ima svoju ciljanu namjenu. To nije novac koji ostaje u cijelosti na raspolaganju župi.

MISTERIJ- od grč. mysterion = tajna; tajna koja se može razumjeti jedino putem Božjeg prosvjetljenja .

MIT- od grč. mythos = riječ, povijest; izmišljena priča prenesena značenja s ciljem da se shvati neki događaj, istina ili neko stanje.

MOLITVA- osobni razgovor čovjeka s Bogom.

MONOGAMIJA je oznaka za bračnu zajednicu muškarca i jedne žene.

MORAL označava sveukupnost moralnih normi, prosudbi i institucija.

OBRED-povezivanje s Bogom pomoću riječi, predmeta ili čina .

OKULTIZAM-kao magijska praksa podrazumijeva ono što ljudi poduzimaju kako bi se domogli tajnih moći, skrivenih u svemiru. Okultizam se poistovjećuje s magijom. Razlikuju se pučki i razvijeni okultizam. Na nižoj razini njime se bave astrolozi, čarobnjaci, vidovnjaci koji na tome zarađuju prodajući obmane lakovjernim ljudima. Na višoj razini okultizam obuhvaća ozbiljnije pojave-spiritizam, telepatiju, hipnozu itd.

OLTAR-od lat. altare = žrtvenik; stol – žrtvenik na kojem se sam Krist prinosi kao žrtva.

ONTOLOGIJA -pojam označava opći nauk o biću, ona proučava biće ukoliko je biće.

PREEGZISTENCIJA- označava prethodno postojanje neke stvarnosti koja se zatim pojavi u povijesti kršćanstvu označava postojanje druge božanske osobe, Sina ili Riječi kod Oca prije utjelovljenja u Isusu.

PRIMAT-označava vlast ili prvenstvo koju u odnosu na druge biskupe ima Papa (Rimski biskup).

PRISPODOBA- govorna tehnika kojom se neka misao izražava pričom iz iskustva, te slušatelja uključuje u sadržaj priče. Biblijska priča.

PROVINCIJAL- poglavar određene redovničke provincije.

REDOVINA- prilog obitelji ili pojedinca za uzdržavanje osoblja u župi. To je obvezat koju trebaju izvršavati član/ovi župne zajednice!

RELIGIJA- štovanje Boga unutar neke zajednice koja ima svoja vjerovanja i obrede . Svjetske religije dijele se u 2 skupine: na zapadnu proročku tradiciju(judizam, kršćanstvo i njihovi ogranci) i na istočnu, spasilačku ili mističku tradiciju(hinduizam, budizam i njihovi ogranci).

RIMOKATOLIČKA CRKVA- Nastala je 1054. velikim raskolom između istočnog i zapadnog kršćanstva. Sastoji se od jedne Crkve koja se dijeli na latinsku Crkvu i na istočne katoličke Crkve

RELIKVIJE- označavaju ostatke ljudskoga tijela ili nekoga predmeta koji je pripadao nekome svecu.

SAKRAMENTI CRKVE- djelotvorni znakovi milosti, ustanovljeni od Krista i povjereni Crkvi u kojima nam se podjeljuje Božanski život. Sedam Sakramenata Crkve

1. Krštenje
2. Potvrda
3. Euharistija
4. Pomirenje Ili Ispovijed
5. Bolesničko Pomazanje
6. Sveti Red
7. Ženidba

SEKULARIZACIJA - proces odvajanja religije i društva, Crkve i države. Posljedica sekularizacije je utemeljenje zakona na demokratskim načelima, a ne na moralu kako ga tumači Crkva.

SLJEDBA ili SEKTA-označuje one koji su odvojeni od cjeline i slijede neko drugo učenje, različito od izvorne religije. Unutar Crkve sljedbe dobivaju značenje zablude i krivovjerja.

SOCIJALNI NAUK CRKVE- označava niz poruka kojima su papa, koncili i biskupi ušli u srž socijalnih pitanja našega vremena.

SPIRITIZAM- podrazumijeva pokušaj uspostavljanja dodira s onostranim svijetom, pokušaj zazivanja duhova.

TAOIZAM - naziv je za skupinu filozofskih i religijskih učenja koja se temelje na metafizičkom tumačenju kineskog znaka Tao, koji se najčešće prevodi kao Put. Raširen u

istočnoj Aziji. Simbol taoizma je znak koji predstavlja uravnoteženost dvaju principa - Yina i Yanga. . Religiju je utemeljio Lao-zi.

TELEOLOGIJA- je nauka o svrsi materijalnog svijeta ili prirode, te čovjeka kao osobe.

TEOGONIJA- je mit o nastanku bogova koji su prihvaćale zapadno semitske religije.

TRINITARAN-znači trojstven (Otac, Sin, Duh Sveti).

UTILITARIZAM -je teorija prema kojoj je svrha ljudskog djelovanja ostvarenje sreće uz postizanje ugone. Ova teorija ističe korisnost kao glavnu vrijednost.

ŽIDOVSTVO ili JUDAIZAM – religija koja propovijeda vjeru u jednog, bestjelesnog i samo duhovnog Boga, oca svih ljudi. Još se naziva i hebrejstvo, mojsijevstvo, izraelstvo i judaizam. Simbol je Davidova zvijezda (šesterokraka).

ŽRTVA-dar koji se prinosi Bogu.

SPORT

ATLETIKA - jedna od temeljnih i najraširenijih sportskih grana, a koja obuhvaća: trkačke, bacačke i skakačke discipline

BACANJE KUGLE- disciplina u kojoj natjecatelj nastoji baciti kuglu što dalje.

BICIKL- vozilo koje služi za natjecanje u biciklizmu.

BICIKLIST- osoba koja upravlja biciklom.

BICIKLIZAM - način kretanja kopnom korištenjem bicikla, prijevoznog sredstva na ljudski pogon

BOKS- borilački sport u kojem se protivnici slične tjelesne težine udaraju šakama na kojima su postavljene rukavice. Cilj borbe je protivniku uputiti što više udaraca u dijelove tijela iznad pojasa (glava, torzo) te pri tome izbjeći protivnikove udarce.

BOKSAČ- osoba koja sudjeluje u borbi šakama.

CILJ- označuje kraj utrke.

CRNI POJAS - titula za najbolje džudaše.

DISK- atletska bacačka sprava.

DIVLJA LIGA- amatersko vaterpolsko natjecanje u Hrvatskoj.

DRIBLING – u košarci upravljanje loptom njenim odbacivanjem od podloge

DŽIJU-DŽICU - kolektivno je ime za japanske stilove borilačkih vještina koje uključuju goloruke tehnike borbe i tehnike oružjem

DŽUDO - borilačka je vještina i olimpijski sport nastao kao skup probranih tehnika iz džiju-džicua. Džiju-džicu je u to vrijeme u Japanu bilo zajedničko ime za sve borilačke vještine (udaračke i hrvačke)

DŽUDOKE- ljudi koji treniraju džudo.

FEED ZONE (FID ZONA)-u biciklizmu određeno mjesto na stazi na kojem se možemo okrijepiti ili zamijeniti dijelove na bicikli.

HOKEJ na ledu - ekipni sport koji se igra na umjetnim ili prirodnim ledenim površinama, a najpopularniji je u zemljama s dugim, hladnim zimama.

HOKEJAŠ- natjecatelj koji igra hokej.

KANU- čamac u kojem veslač ili više njih koristi veslo s jednom lopaticom.

KAPETAN-u nogometu glavna osoba u prvih jedanaest.

KIMONO- odjeća za džudo.

KORACI - nedozvoljeno vođenje u rukometu.

KOŠ- bod/poen do kojeg dolazi kad igrač loptu ubaci u koš.

KOŠARKA - sport u kojem dvije momčadi sastavljene od pet igrača pokušavaju ostvariti što više poena (bodova) ubacivanjem lopte kroz обруč koša pod organiziranim pravilima. Kada se to dogodi govori se o košu.

KOŠARKAŠ- sportaš koji igra košarku.

LUK- dio sportske opreme za streličarstvo koje služi za odapinjanje strijela.

MOTKA- u atletici savitljivi štap s kojim preskačemo prečku.

NOGOMET - sport u kojemu se dvije momčadi od 11 igrača nadmeću na pravokutnom igralištu travnate površine. Cilj igre jest postizanje više pogodaka od protivničke momčadi bilo kojim dijelom tijela osim rukom.

NOKAUT- u boksu trenutak kada se protivnik bačen na tlo ne uspije ustati unutar deset sekundi.

PAK- disk koji služi kao lopta u hokeju na ledu.

PALICA- predmet kojim hokejaši udaraju pak.

PENAL- najstroža kazna u nogometu.

PETERAC- ograđeni prostor pet metara udaljen od gola.

PREKRŠAJ(faul)- nedozvoljena igra.

PREPREKE- dijelovi staze kojeg trkači moraju preskočiti.

PROBIJANJE- nedozvoljena igra u kojoj napadač udara obrambene igrače

REGATE- veslačka natjecanja.

RING- mjesto gdje se bore boksači.

RUKOMET - ekipni sport s loptom, u kojem se natječu dvije momčadi s po 7 igrača (6 igrača u polju + 1 golman) na svakoj strani, Osnovni cilj igre jest loptom pogoditi označeni prostor gola. Lopta se između igrača dodaje rukama slično kao u košarci ali s nešto manjom loptom te uz drugačija pravila vođenja lopte.

RUKOMETAŠ- osoba koja igra rukomet.

SEDMERAC- najstroža kazna u rukometu.

SKOK U VIS-disciplina u kojoj atletičar preskače prečku.

SLOBODNI UDARAC- izvođenje prekršaja.

SLOBODNO BACANJE- kad košarkaš i napravi prekršaj na drugom košarkašu onda on ima dva slobodna bacanja.

START- označuje početak utrke.

STAZA- određena ruta na kojoj se biciklisti natječu.

STRELIČARSTVO-sport preciznosti u kojemu je cilj pogoditi metu strijelom.

STRIJELA- štap sa šiljkom koji se izbacuje iz luka.

SUDAC- osoba koja prosuđuje pravila.

ŠESNESTERAC- odrađeni prostor šesnaest metara udaljen od gola.

ŠUTIRANJE - čin u košarci kojim se lopta pokušava ubaciti kroz obruč, dakle u koš.

TIME OUT- odmor kojeg zatraži trener.

TRENER- čovjek koji vodi sportsku ekipu.

TRIBINE- mjesto namijenjeno za gledatelje.

TRKAČ- osoba koja se natječe u disciplini trčanju.

VATERPOLO- ekipni vodeni sport.

VESLANJE - pojedinačni i grupni sport na vodi, u kojem osoba ili osobe koje se nalaze u čamcu pokreću čamac u kojem sjede snagom svojih mišića preko poluga koja se zovu veslima

VESLO- poluga kojom veslač svojom snagom mišića pokreće čamac.

TEHNIČKA KULTURA

AUTOMATSKI OSIGURAČ- Osigurač koji zbog prejake struje prekida strujni krug poput sklopke.

ČVRSTOĆA- Otpornost materijala prema razdvajanju čestica.

ČELIK- Željezo kojemu je količina ugljika smanjena na manje od 2%.

DALEKOVOD- Sustav za prijenos električne energije na velike udaljenosti.

ELASTIČNOST- Svojstvo materijala da promjeni oblik pod djelovanjem vanjske sile i da se nakon prestanka djelovanja sile vrati u prvobitni položaj.

ELEKTRANA- Postrojenje za pretvorbu primarnog oblika energije u električnu energiju.

ELEKTRIČNI GRIJAČ- Aparat na kojemu se događa pretvorba električne energije u toplinsku.

FAZNI VOD- Električni vod gradske mreže koji je pod naponom.

HIDROELEKTRANA- Postrojenje za pretvorbu energije vode u električnu.

HRĐANJE- Korozija kovine zbog oksidacije.

ISPARIVAČ- Prostor u kojemu isparava rashladno sredstvo.

KOMPRESOR- Tehnička tvorevina kojom se određenom prostoru postiže visok tlak. U hladnjaku kompresor tjera rashladno sredstvo kroz sustav za hlađenje.

KONDENZATOR- Dio u kojemu se plinovito rashladno sredstvo prevodi u tekućinu.

KOROZIJA- Kemijski proces pri kojemu metal mijenja kemijski sastav i izgled u reakciji s tvarima iz okoliša.

KOVNOST- Sposobnost obradbe kovanjem

LEGURE- Smjese dvaju ili više metala ili nemetala.

LEM- Kovina ili slitina kojom se obavlja spajanje lemljenjem.

LEMILICA- Osnovni pribor za lemljenje.

LEMLJENJE- Postupak spajanja metala rastaljene kovine nižeg tlaka.

METALI- Materijali mineralnog podrijetla sa zajedničkim svojstvom da su svi osim žive pri sobnoj temperaturi u čvrstome stanju.

MJERENJE- Postupak određivanja mjere neke veličine pomoću odgovarajućeg mjernog pribora.

NERASTALJIVA VEZA- Način spajanja kojim se ostvaruje trajan spol, bez mogućnosti rastavljanja i ponovnog sastavljanja.

NULTI VODIČ- Električni vod koji nije pod naponom a služi za zatvaranje strujnog kruga s faznim vodom.

OKSIDACIJA- Kemijsko spajanje neke stvari s kisikom.

OSIGURAČ- Električni zaštitni uređaj koji se ugrađuje na fazni vod i prekida strujni krug zbog pojave prejake struje.

PATINA- Vrlo tanki sloj oksida koji nastaje korozijom na površini kovina.

PILA ZA METAL- Alat za piljenje metala, sastoji se od drške, okvira i lista pile.

djelovanjem vanjske sile.

PRIBOR ZA OCRTAVANJE NA METALIMA- Pomično mjerilo, metalno ravnalo, metalni kutnik, šestar za lim i crtaća igla.

RADIONIČKI CRTEŽ- Vrsta tehničkog crteža prema kojem se proizvod ili dijelovi složenog proizvoda izrađuju u radionici

RASTALNI OSIGURAČ- Osigurač koji prekida strujni krug, zbog prejake struje, rastali se rastalna nit.

RASTAVLJIVA VEZA- Način spajanja koji omogućuje rastavljanje i ponovo sastavljanje spojenih djelova.

REZANJE-Postupak obradbe materijala bez odvajanja čestica.

RUDE- Prirodne smjese metala i nemetala iz kojih se metalurškim postupcima može odvojiti metal.

SHEMA- Pojednostavljeni crtež u kojem primjenjujemo normirane simbole i oznake.

SIROVO ŽELJEZO- Nepročišćeno željezo dobiveno taljenjem željezne rude u visokoj peći.

SKICA- Crtež nacrtan rukom.

ŠKARE ZA LIM- Alat za rezanje lima, mogu biti ručne ili stolne.

TEHNIKA- Tehničke tvorevine koje čine materijalni dio našega tehničkog okružja.

TEHNOLIGIJA- Znanost o primjeni tehnike u nekoj djelatnosti.

TERMOELEKTRANE- Postrojenje u kojemu se toplinska energija goriva pretvara u električnu energiju.

